

DIALOGAS

2013 m. kovo 14 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 11 (1030). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt antrieji leidybos metai

Pirmoji įžvalga. Filosofinė

„Noriu su „Dialogo“ skaitytojais pasidalyti savo įžvalgomis apie įvairius Lietuvos švietimo sistemos aspektus, kartais – netikėtus, kartais – kasdieninius, ne tikėdamasis skaitytoją nustebinti, bet kviesdamas susimąstyti“, – teigia nepriklausomas švietimo konsultantas **Algirdas Zabulionis**.

Šiuokart autorius ragina pamėginti suprasti, kur mes esame dabar ir kur galime patekti artimiausiu metu.

ŽVILGSNIS IŠ ŠALIES 3 p.

Mokyklų reitingai: skatina tobulėti ar kerta per rankas?

Požiūrį į švietimo įstaigų reitingus, kuriuos sudarinėja „Veidas“ ar kitos žiniasklaidos priemonės, pedagogai jau susiformavo. Tačiau reitingai, kuriuos sudarinėja ir skelbia mokyklų savininkės – savivaldybių administracijos – visai kitas dalykas. Kaip vertinti juos?

RUPŪS MILTAI 4 p.

Nelygios galimybės studijuoti: kaip vertinate?

Šiais metais vieno iš keturių pagrindinių priėmimo į aukštąsias mokyklas kriterijų – lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino įvertinimo – rezultatas priklausys ne tik nuo to, kaip buvo atlikta egzamino užduotis, bet ir nuo to, kas tą užduotį atliko. Todėl toks egzaminas smarkiai diskriminuos vieną stojančiųjų grupę kitos atžvilgiu, paveiks ne tik kandidato galimybę įstoti į aukštąją mokyklą, bet ir jo studijų finansavimą per studijų krepšelį.

„Koks Jūsų universiteto požiūris į tokią situaciją?“ – paklausė „Dialogas“ trijų aukštųjų mokyklų vadovų.

„DIALOGAS“ KLAUSIA 5 p.

Dukart du – keturi, arba Apie kūrybiškumo skatinimą

„Užsizaidę su savimi programų kūrėjai pamiršo, kad mes – mokiniai, o ne lituanistai, todėl negalime per valandą parašyti literatūros kritikos straipsnio, o per tris valandas egzaminu – literatūros disertacijos“, – tikina moksleivė **Ieva Lozuraitytė**.

POŽIŪRIS 7 p.

Ar Jūs multitaskeris?

Yra toks posakis – „vienas žodis ir trys keiksmazodžiai“. Pasak Šiaulių universiteto docento **Rolando Paulausko**, šiuo metu akademinė kalba, ypač socialinių mokslų srityje, primena pastarąjį posakį.

KALBA. MOKYKLA. VISUOMENĖ 8 p.

■ Kėdainių „Ryto“ pagrindinės mokyklos pradinių klasių mokytoja ekspertė **Rasa RUGELIENĖ** – puiki pedagogė, eruditė, aktyvi visuomenininkė, tautos tradicijų ir vertybių puoselėtoja, – viena iš penkių šaunių Lietuvos mokytojų, kuriuos šiandien iškilmingai pagerbs šalies vadovai.

2012-ųjų Metų mokytojai 6 p. ▷

Slaptos dokumentų metamorfozės

Regina DILIENĖ,

mokytoja ekspertė, LKLMS valdybos narė

Šių metų lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą bei įskaitą lydi ne vienas teisinis skandalas – atrodo, kad visa švietimo sistema tapo pati sau pavaldi ir nepaklūstanti jokiems iki šiol buvusiems įstatymams ir teisiniam reguliavimui. Ypač beteisiai ir išnaudojami pasijuto mokytojai lituanistai.

Kas ir kada lituanistus ir jų darbo reglamentavimą paskelbė už įstatymo ribų?

Pradėkime iš pradžių. 2013 m. vyks ne tik naujas lietuvių kalbos ir literatūros egzaminas, bet ir visiškai kitokia kalbos įskaita.

KALBŲ ĮSKAITŲ NUOSTATAI sako, kad „17. Dalyko mokytojas, ne vėliau kaip prieš 3 mėnesius iki įskaitos vykdymo dienos, supažindina mokinius su įskaitos programa ir įskaitos vykdymo instrukcija. Mokinių supažindinimas **fiksuojamas** <...>“.

Teisiniu požiūriu mokinys turi teisę per įskaitą reikalauti, kad ji vyktų taip, kaip jis buvo pasirašytinai supažindintas. Tačiau su kuo ir kaip buvo supažindinti šiųmečiai abiturientai bei jų mokytojai?

ĮSKAITOS PROGRAMA, pasirašyta dar ministro G.Steponavičiaus, numato ne tik išankstinį kalbos plano įvertinimą (to anksčiau nebuvo), bet ir 5 min. ilgesnį kiekvieno mokinio kalbėjimą (iki 15 min.), o tai reiškia **10,5 val. darbo dieną lituanistui**.

Nukelta į 3 p. ▷

Kodėl nesensta senoji literatūra?

Regimantas TAMOŠAITIS

2013 m. lietuvių kalbos ir literatūros įskaitos tema „Senoji literatūra suteikia galimybę praeityje rasti ir plėtoti vertybes, kurios būtų svarbios dabartyje. Pagrįskite šią mintį arba ją paneikite.“

Kaip temai rasti kelią?

Šita tema yra labai aiški, tiesiog kaip dukart du, bet ją išaiškinti mokiniui gali būti tikrai sudėtinga. Kaip racionaliai išdėstyti tai, ką suvokiame beveik intuityviai? Juk pirmas įspūdis mokiniui bus toks: senoji, reiškia, pasenusi. O jeigu pasenusi – kam ji reikalinga mums, jauniems žmonėms?

Nukelta į 9 p. ▷

Nacionalinis diktantas: ar tikrai rezultatai stebina?

Jaunimo raštingumas prastėja. Mokytojai bei dėstytojai tai konstatavo jau senokai ir primena visuomenei kiekviena pasitaikiusia proga.

Šį faktą patvirtino ir Nacionalinio diktanto rezultatai. Darbus tikrinę liuanistai praneša, jog suaugusieji diktantą parašė daug geriau už moksleivius. Maža to, tarp maždaug 3 tūkst. diktanto rašytojų neatsirado nė vieno, kuris Vytauto V.Landsbergio tekstą „Senelio laiškas“ būtų parašęs be klaidų. Penki žmonės padarė po vieną klaidą. Daugiausia, pasak darbų tikrintojų, padaryta skyrybos klaidų, daug kam kliuvo ir ilgųjų bei trumpųjų balsių rašyba.

Lituanistai atrinko apie 80 žmonių, kurie balandžio viduryje rungsis dėl raštingiausio lietuvių titulo. Į Nacionalinio diktanto finalą pateko padariusieji ne daugiau kaip 4 klaidas, didžiama jų – suaugusieji. Pernai patekimo į finalą kartelė buvo aukštesnė – 2–3 klaidos.

Vienas iš konkurso organizatorių – portalas *Delfi* praneša ir apie tam tikrą pažangą: regis, pagaliau išmokome rašyti Landsbergio pavardę – ankstesniais metais žmonės V.V.Landsbergio pavardėje padarydavo ir po tris klaidas.

Nors minėti Nacionalinio diktanto rezultatai – suaugusieji daug raštingesni už moksleivius! – mėginami pateikti kaip savotiška sensacija, vargu bau ar tai iš tikrųjų ką nors labai stebina. Šiandienos Lietuva – o ir visas pasaulis – *de facto* orientuojasi visai į kitus prioritetus. Tad kartais susidaro įspūdis, kad senosios vertybės šiandienos visuomenei yra kaip koks karštas kšnis – nuryti negali, o išspjauti – lyg ir nepadoru.

Švietimo taryboje profsajungoms atstovaus A.Navickas

Kovo 13 d. Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto posėdyje vyko pakartotiniai rinkimai. Komiteto nariai turėjo pasirinkti vieną iš kandidatų, kurį į Lietuvos švietimo tarybą deleguoja švietimo profesinės sąjungos. Komitetas išrinko A.Navicką, Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos pirmininką.

Absolventai garsina mokyklą

Šalia Panevėžio Juozo Balčikonio gimnazijos (JBG) esanti viešojo transporto stotelė netrukus vadinsis J.Balčikonio gimnazijos vardu. To pasiekė šią mokyklą baigusiu absolventų asociacija.

Užsienyje studijuojančių gimnazijos absolventų iniciatyva ir lėšomis gimnaziją apšviečia 200 elektrą taupančių lempučių, kurios, mokinių skaičiavimais, padės sutaupyti apie 9 tūkst. litų per metus. Absolventai įsteigė ir kasmet įteikia mokytojos Zitos Mockutės vardo premiją geriausiems gimnazijos skaitovams. JBG Alumni asociacija planuoja prisidėti prie modernaus gimnazijos aikštyno apsaugos, svarstoma galimybė dalį sumos pridėti gimnazijai perkant autobusiuką.

Dar viena pradėta įgyvendinti idėja – saulės laikrodis ant gimnazijos sienos. „Gyvename skirtingose valstybėse, tačiau visus mus jungia šita gimnazija ir viena saulė, po kuria gyvename. Saulės laikrodis simboliškai jungtų tuos, kurie dabar mokosi gimnazijoje, su absolventais“, – naujienų portalui *Delfi* sakė gimnazijos direktorius R.Dambrauskas.

APKLAUSA

Dirbtinai sukeltas ažiotažas

Ne tik Lietuvą, bet ir kitų šalių gyventojus nūnai vis dažniau ant kojų pakelia ir suvienija (o kartais – padalija į dvi priešiškas stovyklas) koks nors vienas įvykis. Indijoje masiniai protestai kilo dėl išprivatintos studentės, Rusijoje – dėl dūmos sprendimo nebeleisti amerikiečiams įsivaikinti rusų našlaičių. Lietuvoje tokia banga buvo kilusi dėl Kedžių mergaitės. Dabar kažkas panašaus vyksta dėl gimdymų namuose.

Šia tema pasirodantys straipsniai – daugiausia vieną ar kitą „bylos“ pusę palaikančios nuomonės. Objektivių tokių pilietinių reakcijų mechanizmą analizuojančių straipsnių šiuo metu neužtikome.

Praėjusią savaitę internetų (www.dialogas.com) teiravomės: „Ką manote apie gimdymo namuose bylą?“

Balsavimo rezultatai tokie:

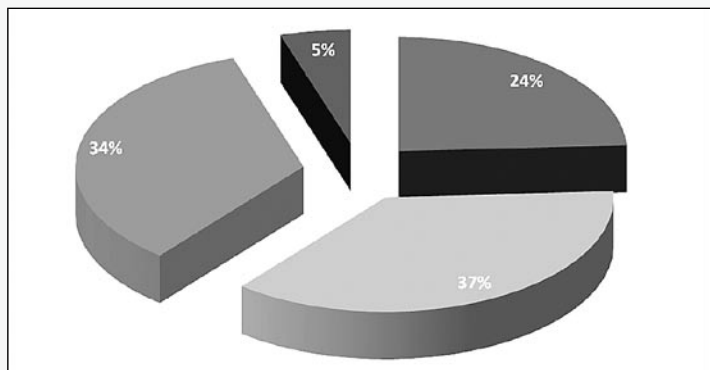
24 proc. respondentų – natūralu: yra nukentėjusiųjų – vyksta tyrimas;

37 proc. – dirbtinai sukeltas ažiotažas visuomenės dėmesiui nuo kažko „nešvaraus“ atitraukti;

34 proc. – puiki proga sutvarkyti įstatymus taip, kad moterys galėtų rinktis, kur gimdyti, ir esant reikalui gauti legalią pagalbą;

5 proc. – nieko apie ją nežinau.

Kaip matote, ryškiai dominuojančios nuomonės nėra, bet nemaža dalis (37 proc.) vis tik mano, kad šis ažiotažas dirbtinai sukeltas visuomenės dėmesiui nuo kažko „nešvaraus“ atitraukti.

Ministro įsakymo teisėtumą nagrinės teismas

Kovo 6 d. Lietuvos vyriausiosios administracinės teisės (LVAT) priėmė keleto opozicijai atstovaujančių Seimo narių pareiškimą. LVAT tirs, ar švietimo ir mokslo ministro 2013 m. vasario 20 d. įsakymas, kuriuo buvo pakeista lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminų programa, neprieštaruja aukštesnės galios teisės aktams.

LVAT teisėjų kolegija, siekdama užtikrinti galimybę suinteresuotai visuomenės daliai pasisakyti administraciniuose teismuose itin aktualiais jai klausimais, nusprendė pasiūlyti tai daryti šioms organizacijoms: Lietuvos moksleivių sąjungai, Lietuvos studentų atstovybių sąjungai, Lietuvos universitetų rektorijų konferencijai, Lietuvos mokytojų profesinei sąjungai, Lietuvos

lenkų mokyklų mokytojų draugijai „Macierz Szkolna“, Lietuvos rusų mokyklų mokytojų asociacijai, Lietuvos lenkų sąjungai, Lietuvos rusų visuomeninių organizacijų koordinacinei tarybai, Tautinių bendrijų namams. Šios organizacijos savo nuomonę LVAT turi pareikšti iki balandžio 2 d. Išdėstyti savo nuomonę pasiūlyta ir Valstybinei lietuvių kalbos komisijai. Pareiškėjai Seimo nariai, prašydami iširti ginčijamo norminio administracinio akto teisėtumą, be kita ko, prašė taikyti reikalavimo užtikrinimo priemonę – sustabdyti skundžiamo įsakymo galiojimą, kol byla bus išnagrinėta LVAT. Kaip pažymėjo pareiškimą nagrinėjusi LVAT teisėjų kolegija, norminio administracinio akto teisėtumo tyrimo procesas yra

specifinis ir iš esmės skiriasi nuo individualaus pobūdžio administracinių bylų nagrinėjimo. Šiuo procesu siekiama ne išspręsti konkrečių asmenų subjektinių teisių pažeidimo klausimą, o nuspręsti dėl norminio administracinio akto teisėtumo – pripažinti ginčijamą norminį administracinį aktą teisėtu arba prieštaraujančiu aukštesnės galios teisės aktams bei jį panaikinti. Anot LVAT, tokie sprendimai paprastai nereikalauja specialaus vykdymo proceso, nes teisines pasekmes sukelia patys savaime.

LVAT nurodė, kad, pripažinus ginčijamą norminį administracinį aktą neteisėtu, nebūtų apsunkintas tokio teismo sprendimo įvykdymas, todėl prašymo sustabdyti įsakymo galiojimą netenkino.

Seimo vicepirmininkės klausimai Ministrui Pirmininkui

Praėjusį penktadienį (03 08) Seimo Pirmininko pavaduotoja I.Degutienė kreipėsi į Ministrą Pirmininką A.Butkevičių atkreipdama dėmesį į skubotą pamatinių Lietuvos švietimo ir kultūros politikos nuostatų peržiūrą, kurią inicijavo Lietuvos lenkų rinkimų akcijos (LLRA) atstovai Švietimo ir mokslo bei Kultūros ministerijose.

„Susipažinus su Ministro Pirmininko pavedimu sudarytos darbo grupės tautinių mažumų srityje siūlymais, pagrįstai kyla klausimas, ar Jūs, kaip Ministras Pirmininkas, prisiimtumėte atsakomybę už dviejų paralelinių švietimo sistemų, kur būtų diskriminuojami lietuvių kilmės vaikai, įtvirtinimą? Ar galėtumėte įvardyti, kokias pasekmes gali sukelti LLRA siūlymas perduoti lietuviškas mokyklas, veikiančias Vilniaus ir Šalčininkų rajonuose, šių rajonų savivaldybių jurisdikcijai?“ – klausama oficialiame rašte Ministrui Pirmininkui.

Pasak Seimo vicepirmininkės, darbo grupės išvadose pateikiami užsienio valstybių pavyzdžiai apie nevalstybinių kalbų oficialų vartojimą negali būti taikomi tiesiogiai.

„Ką reikėtų taisyklė, jog vietovardžiai ir gatvių pavadinimai galėtų būti rašomi nevalstybine kalba, jei toje gyvenvietėje tautinės mažumos atstovų skaičius siekia tik 10 proc. visų gyventojų? Ar tai reiškia, jog Vilniuje ir Klaipėdoje turėsime dvi kalbinius užrašus? Ar tai nėra tiesioginė pagalba Rusijos geopolitiniams interesams visose Baltijos šalyse? Be to, kai kuriose vietovėse gyvena kelios tautinės mažumos: ar tokiu atveju turėtume užrašus iš karto keliomis kalbomis?“ – teiraujasi I.Degutienė.

Seimo vicepirmininkė už Vyriausybės veiklą atsakingo A.Butkevičiaus retoriškai klausia, ar tai nėra pernelyg aukšta LLRA dalyvavimo valdančiojoje koalicijoje kai-

na, ypač atsižvelgiant į tai, kad elementari aritmetika rodo, jog LLRA tėra perteklinis partneris koalicijoje, neturintis realios įtakos Vyriausybės stabilumui. Pasak parlamentarės, stebint koalicijos veiklą iš šalies vis dažniau susidaro įspūdis, kad visa koalicija verčiama LLRA reikalavimų ir šantažo įkaitais.

Cituodama žymaus Lietuvos lenkų kilmės teisininko, profesoriaus Mykolo Romerio gyvenimo šūkį: „Esu lenkas, bet Lietuvos lenkas“, I.Degutienė būtent šia tautybės samprata siūlo grįžti santykius su Lietuvos lenkų bendruomene.

„Premjere, prašau Jūsų įvertinti Lietuvos nacionalinių interesų svarbą ir suformuluoti tokį tautinių mažumų politikos modelį, kuris skatintų visuomenės integraciją, o ne tautinę ir kultūrinę segregaciją“, – teigiama Seimo vicepirmininkės kreipimesi.

LTF kreipėsi į lygių galimybių kontrolierių

Praėjusį ketvirtadienį (03 07) Lietuvos tėvų forumas (LTF) kreipėsi į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą dėl švietimo ir mokslo ministro įsakymo, kuris pakeitė lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminų tvarką. LTF nuomone, įsakymas galimai pažeidžia konstitucinį lygybės prieš įstatymą principą ir diskriminuoja moksleivius pagal kalbos ir tautybės požymius.

Pasak LTF, švietimo ir mokslo ministro įsakymas ne tik sujaukė visos Lietuvos dvyliktokų ir kitų klasių moksleivių mokymosi procesą, įnešė sumaištį, neaiškumą ir nepasitikėjimą mūsų valdžios gebėjimu laikytis galiojančių įstatymų ir Konstitucijos, šiuurškiai pažeidė didžiosios savo piliečių dalies interesus, bet ir brutaliai pamy-

nė esminius demokratinės valstybės principus.

„Ar yra bent viena valstybė Europoje ar visame civilizuoame demokratiname pasaulyje, kurios visuotinėje švietimo sistemoje egzaminų programoje ir jų vertinime būtų daromos išimties ir lengvatos kultūrinio, tautinio, rasinio, religinio, socialinio ar bet kurio kitu pagrindu? Taip, galima laikyti A ar B lygio egzaminą, galima laikyti mokyklinį ar valstybinį egzaminą, galų gale galima jo visai nelaikyti šiais metais ir išlaikyti kitais, kai bus pasiruošęs, – demokratijos esminis principas šioje vietoje yra laisvas pasirinkimas, bet ne diskriminacijų išimčių ir lengvatų kelias. Paklauskite bet kurio moksleivio, išvykusio iš Lietuvos ir besimo-

kančio Anglijoje, Lenkijoje, Norvegijoje, Vokietijoje, ar jam taikomos nors mažiausios lengvatos ir išimties laikant abiturus egzaminus. Atsakymas – NE, nes čia visi lygūs ir prieš egzaminą, ir prieš įstatymą, – teigia LTF pirmininkas A.Murauskas. – Turbūt nė vienas nenorėtų, kad autobusa vairuotų žmogus, turintis dvi-ratininko teises, lėktuvą pilotuotų avia modelių mėgėjas, o mūsų sveikata rūpintųsi „palengvintą“ gydytojo egzaminą išlaikęs medikas. Todėl lygiai taip pat norime, kad ir mūsų vaikai, laikydami brandos egzaminus, visi gautų vienodas sąlygas ir galimybes, o ne kažkas, išlaikęs „palengvintą penktoko lygio“ egzaminą, paskui įgytų aiškų diskriminacinį pranašumą ir pirmenybę prieš kitus.“

M.Jakobas: lenkai daro klaidą

Vilniaus Šolomo Aleichemo gimnazijos direktorius M.Jakobas įsitikinęs, kad dėl lietuvių kalbos mokymo protestuojančios tautinės mažumos, ypač lenkai, daro klaidą. Pasak M.Jakobo, Lietuvos žydai dar prieš 20 metų suvokė privalantys neprikaištingai mokėti lietuvių kalbą, jei savo ateitį sieja su šia šalimi.

„Mūsų (mokyklos, – *red. pastaba*) unikalumas – pas mus nėra valstybinės lietuvių kalbos – pas mus lietuvių kalba – gimtoji. Vaikai lietuvių kalbos mokosi kaip gimtosios, mums nedaromos jokios išimties kaip kitų tautinių mažumų mokykloms, – teigia M.Jakobas. – Visą laiką sakau tėvams: jeigu norite, kad vaikas padarytų karjerą, jei siejate savo gyvenimą su Lietuva, turite žinoti keletą svarbių dalykų: pirmiausia turite neprikaištingai mokėti šalies kalbą. Jei ateisi pas geros įmonės vadovą ir pradėsi, atsiprašau, mekenti, parašysi pareiškimą su klaidomis, nemokėsi sakinio suregzti, vadovas turi teisę sakyti „eik lauk“.“

➤ ŽVILGSNIS IŠ ŠALIES

Algirdas ZABULIONIS,
švietimo konsultantas

Jau dešimtmetis, kaip galiu sakyti – esu nepriklausomas švietimo konsultantas. Per tą laiką dirbau daugiau nei dvidešimtyje įvairių pasaulio šalių, tačiau tikrai daug švietimo reformų. Gal todėl ir į Lietuvos švietimo sistemos kaitos virą žiūriu truputį iš šono. Pirmiausia stengiuosi aiškintis ne kaip jie vyksta, bet suprasti, kur jie mus nuves, kokios buvo jų priežastys ir tikslai. Juk daugeliu atvejų kaitos žingsniai užgožia, pasidaro daug svarbesni už patį kelionės tikslą.

Tad noriu su „Dialogo“ skaitytojais pasidalyti savo įžvalgomis apie įvairius Lietuvos švietimo sistemos aspektus, kartais – netikėtus, kartais – kasdieninius, ne tikėdamasis skaitytoją nustebinti, bet kviesdamas susimąstyti.

Prieš kelerius metus dalyvavau Švietimo ir mokslo ministerijos organizuotuose dr. Meilės Lukšienės skaitymuose. Tikrai gražus ir reikalingas renginys. Jame buvo perskaityta pastraipa iš Johno Adamso, antrojo JAV prezidento, laiško žmonai Abigail, parašyto 1780 m. gegužės 12 d.:

„Aš privalau mokytis politikos ir karjeros, kad mano vaikai galėtų laisvai mokytis matematikos ir filosofijos. Mano vaikai turėtų mokytis matematikos, filosofijos, geografijos, gamtos mokslų, laivų statybos, jūrininkystės, prekybos ir žemės ūkio, idant suteiktų jau savo vaikams teisę mokytis tapybos, poezijos, muzikos, architektūros, skulptūros, gobeleno ir porceliano.“

Šiais žodžiais minėtuose skaitymuose siekta pabrėžti tris pagrindinius kiekvienos šalies, o kartu ir švietimo sistemos, vystymosi etapus. Vėliau svarbūs pranešėjai kiekvienas savaip tęsė šią mintį, akcentuodami jau sau artimesnius siekius. Daug buvo kalbama apie tautiškumo, pilietiškumo ar meninio ugdymo svarbą, o aš vis laukiau: kas gi prabilis apie matematikos, technologinių mokslų ar inžinerijos mokymo problemas? Deja, tos temos nie-

kam nebuvo įdomios... O juk čia ir yra viena iš pagrindinių Lietuvos švietimo kaitos problemų – prieš pradėdant kelionę reikia suprasti, kur mes esame ir kur ruošiamės vykti (ne svajojame, bet galime!).

Gal tai tik mano, matematiko, klaidingas įspūdis, bet dažniausiai Lietuvos švietimo politikai pagal J. Adamso klasifikaciją kalba arba apie pirmąjį, arba apie trečiąjį raidos etapą. Aišku, šie tikrai svarbūs. Tačiau be stipraus šalies ūkio, ekonominės galios negali būti prasmingos šalies ateities. Tai gerai iliustruoja ir lietuvių emigracijos statistika.

Prisimenu savo darbą Serbijoje. Tuometinė šios šalies švietimo viceministrė švietimo sistemos kaitos tikslą suformulavo labai aiškiai ir trumpai: „Mūsų jaunimas turi būti konkurentabilus Europos darbo rinkoje.“ Manau, nereikia aiškinti, kokia tokio iššūkio įtaka bendrojo ugdymo programai ar šalies universitetams. Taigi šalis savo švietimo sistemai pagal J. Adamso klasifikaciją kelia antrojo etapo uždavinius.

O ką galima būtų pasakyti apie Lietu-

vos švietimo sistemą? Kiek metų kalbama apie šalies energetinio nepriklausomumo svarbą. Tačiau ar švietimo sistema yra žengusi bent mažą žingsnelį ta kryptimi, pavyzdžiui, kad techninės-technologinės specialybės universitete bent kiek būtų pajėgios konkuruoti su teisės ar vadybos studijomis? Ar tik nebus taip, kad atstačius atominę elektrinę specialistų jai reikės ieškoti „artimajame“ užsienyje?

Aišku, tas antrasis techninio-technologinio vystymosi etapas nėra labai patrauklus – norisi greičiau į platesnius ir kūrybiškesnius vandenis. Tačiau jis kaip tarpeklys, kurio nei apeiti, nei peršokti dviem šuoliais nepavyks.

Tad gal tikrai pamėginkime prieš pradėdami įsisavinti ES paramos lėšas pirmiausia suprasti, kur mes esame dabar ir kur galime patekti artimiausiu metu? Norėtusi aiškios esamos padėties analizės – gerokai platesnės ir gilesnės nei tos, kur pateikiamos daugelyje vykdomų ES projektų aprašų, ir atliktos profesionalių nepriklausomų specialistų, o ne eilinio būsimos ES projekto vykdytojų...

Ar tik ne per daug aš noriu?

➤ AKTUALU

Slaptos dokumentų metamorfozės

▷ Atkelta iš 1 p.

Įdomu, ką apie tai sako Darbo kodeksas ir kodėl ministrui jis negaliojo?

Beje, tas dvi beprotiškas įskaitos dienas lituanistui numatyta išskirtinė misija – abiturientą mokęs mokytojas ne tik turės išklausti mokinius, bet ir 3 min. su kiekvienu atsakinėjančiuoju pakalbėti, pateikti klausimų ir įvertinti atskirus kalbos kriterijus 4–6 taškų skalėje (tokio pokalbio etiką sunku net komentuoti!).

Paskaičiuokim: 30 mokinių po 3 minutes, ir mokytojo „atsakinėjimo“ laikas lygus 1,5 val.! O kur dar vertinimas! Kyla klausimas: kas čia egzaminuojamas – mokinys ar mokytojas?

Žinoma, po tokių opusų tik šypsena kelia Programos reikalavimas planą mokytojui *įteikti* (paprastai mokiniai *įteikdavo* tik gėlių ☺) ar įvertinti ne *įteiktą* mokinio planą, o kažkokį mistinį *pasirengimą kalbai*...

Tačiau užteko į rankas paimti kitą privalomą dokumentą – ĮSKAITOS VYKDYMO INSTRUKCIJĄ – ir nuostabai nebuvo galo: jame buvo pasakyta, kad mokinio atsakinėjimo laikas ne 15 min., o tik 10 min., dingo ir lituanistus labiausiai šokiravęs Programos 12.2 punktą, sakęs, jog „Mokinio viešąjį kalbėjimą <...> vertina mažiausiai du lietuvių kalbos mokytojai, vienas iš jų yra mokinį mokantis mokytojas“. Pagal VYKDYMO INSTRUKCIJĄ yra tik vienas vertintojas ir tik jis vertina mokinį bei pildo vertinimo lapą. Valio, išnaudojimas panaikintas ☺!

Teisininkai aiškina, kad jei susikerta dviejų dokumentų reikalavimai, galioja vėlesnis dokumentas, tad skaičiuokime:

1. KALBŲ ĮSKAITŲ NUOSTATAI (2012 m. gruodžio 31 d.)
2. 2013 m. LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS ĮSKAITOS VYKDYMO INSTRUKCIJA (2012 m. gruodžio 27 d.)
3. LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS ĮSKAITOS PROGRAMA (2011 m. liepos 1 d.)

Vadinasi, iš dviejų privalomų supažindinti abiturientus dokumentų – Vykdyto instrukcijos ir Įskaitos programos – viršesnė yra įskaitos vykdymo instrukcija. Ir logiška manyti, kad jei joje neatsižvelgta į dar 2011 m. kurtą programą, tai padaryta sąmoningai. Tokiu atveju neteko prasmės ir LKLMS rengtas viešas

Žitos Šlogerienės nuotr.

kreipimasis ir klausimai Darbo inspekcijai dėl lituanistų išnaudojimo...

Tačiau mokytojų džiaugsmas ir tikėjimas, jog tiek ŠMM, tiek NEC dar išsaugojo sveikos nuovokos ir moralės likučius, buvo gerokai per ankstyvi – KELTO sistemoje, prie kurios prieina tik vadovai, o po to ir NEC interneto svetainėje www.egzaminai.lt dokumentai staiga tylo mis, paslapčia, be jokio įspėjimo ėmė keistis! Sausio viduryje išsispausdintoje ir mokiniams pristatytoje Vykdyto instrukcijoje mokinys atsakinėja 10 min., dabar NEC tinklalapyje esančiame tame pačiame dokumente – 15 min. Vieną dieną atsiranda vienokie skaičiukai, kitą dieną kitokie, „užgimsta“ nauji punktai ir paaiškinimai! Kaip „Lituanistų miestelyje“ rašė viena mokyklos vadovė, *jei prieš akis neturėtume išsispausdinę senesnio varianto, manytume, kad vaidenasi...*

Dokumentų metamorfozės nesiliauja. Mokyklų vadovams, norintiems pasiaiškinti įskaitos vykdymo ir teises

peripetijas, NEC asmeniškai ir labai laisvai interpretuoja dokumentus. Tikėtina, kad bus padaryta ir prieš įskaitą paskelbta dar ne viena esminė pataisa.

Bet ar taip galima? Ar teisėta? Tad gal laikas, kad tiek teisininkai, tiek ŠMM ir NEC valdininkai atsakytų į esminius klausimus:

• **Ar turi teisę moksleivis ir jo mokytojas įskaitą vykdyti pagal tuos dokumentus, su kuriais jis buvo supažindintas, kaip reikalaujama, prieš 3 mėnesius?**

• **Jei ne, – ką daryti su mokinių parašais ir kada turi įvykti supažindinimas su tikrąja Įskaitos programa bei Vykdyto instrukcija? Kaip visa tai turi būti fiksuojama?**

Regina DILIENĖ,
mokytoja ekspertė, LKLMS valdybos narė

Redakcijos P. S.

Straipsnio autorės suformuluotus klausimus „Dialogas“ pateikė NEC ir ŠMM. Kitos savaitės numeryje tikimės paskelbti atsakymus.

Mokyklų reitingai: skatina tobulėti ar kerta per rankas?

Požiūrį į švietimo įstaigų reitingus, kuriuos sudarinėja „Veidas“ ar kitos žiniasklaidos priemonės, pedagogai jau susiformavo. Tačiau reitingai, kuriuos sudarinėja ir skelbia mokyklų savininkės – savivaldybių administracijos – visai kitas dalykas. Kaip vertinti juos?

VBE laikymo kokybės indeksas

Daug įdomios ir tikriausiai naudingos informacijos apie miesto švietimo būklę Kauno visuomenei pateikia kiekvienais metais savivaldybės administracijos leidžiamas leidinys „Švietimo kaita ir analizė (Indėlis, procesai ir rezultatai)“. Jame analizuojama laikinosios sostinės švietimo padėtis ir jos kaita, išryškinamos vyraujančios tendencijos, veiklos rezultatai palyginami su Vilniaus, Klaipėdos bei kitų miestų duomenimis.

Nuo 2008-ųjų leidžiamose ataskaitose galima net rasti duomenų, kiek vandens kiekvienais metais vidutiniškai sunaudojo kiekvienas vienoje ar kitoje mokykloje dirbantis ar besimokantis kaunietis, koks sunaudotos šilumos ir elektros energijos kiekis teko kiekvienos mokyklos ploto vienetui.

Reitingais tokių sąrašų nepavadinsi – duomenys pateikiami nei didėjančia, nei mažėjančia tvarka, o pagal mokyklų dydžius ar kitus parametrus.

Tačiau informacija apie miesto gimnazijų ir vidurinių mokyklų abiturientų valstybinių brandos egzaminų (VBE) rezultatus skelbiama kitaip – sudarant mokyklų reitingus. Mokyklos vietą juose lemia vadinamasis „VBE laikymo kokybės indeksas“. Jis gaunamas prie procentais išreikštos VBE pasirinkusių abiturientų dalies pridėjus 50 ir daugiau balų gavusiųjų dalį ir iš sumos atėmus VBE neišlaikiusiųjų dalį.

Nesunku pastebėti, kad toks rodiklis leidžia gana patogiai palyginti pačių skirtingiausių dalykų ir įvairiais metais vykusių VBE laikymo rezultatus.

Viršūnės ir žemumos

Keturių VBE (anglų k., lietuvių k., matematika, istorija), kuriuos abiturientai laikė 2011 m., kokybės reitingo viršūnėje – Kauno Jono Jablonskio, Vytauto Didžiojo universiteto „Rasos“, „Saulės“ ir „Santaros“ gimnazijos. VBE laikymo kokybės indeksas jose didesnis už 500. Panaši padėtis buvo ir prieš trejetą, ir prieš ketvertą metų.

Reitingo žemumose padėtis kitokia. Kitokie ir VBE kokybės indeksai. Pavyzdžiui, „Nemuno“ vidurinėje – 208, Rokų – 213, „Versmės“ – 242. Panaši padėtis buvo ir 2010, ir 2009 metais.

Akivaizdus skirtumas tik tas, jog kelios mažus kokybės indeksus turėjusios vidurinės mokyklos šiandien jau progimnazijos arba pagrindinės mokyklos. Netrukus pasirodysiančiuose Kauno mokyklų reitinguose pagal pernykščių VBE rezultatus nebebus dar neseniai pagal vidurinio ugdymo programas vaikus ugdžiusių Aleksandro Stulginskio, Kazio Griniaus, Vinco Kudirkos, Martyno Mažvydo, Jono ir Petro Vileišių, Vilijampolės, Petrašiūnų ir dar kelių vidurinių mokyklų.

Ką tokie reitingai byloja apie mokyklų ugdymo, o ne apie VBE laikymo kokybę, sunku pasakyti. Tačiau apie miestelėnų pragyvenimo lygio kontrastus pasako daug: į reitingo viršūnėje esančias gimnazijas moksleiviai atvyksta mercedesais, BMW ir *lexusais*, o reitingo žemumose įsitvirtinusių mokyklų kiemuose geru automobiliu laikomas ir *Fiat Punto*.

Vis dar trūksta duomenų

Kauno m. Švietimo ir ugdymo skyriaus vedėjas Antanas Bagdonas „Dialogui“ tvirtina, jog duomenys apie mokyklų veiklą ir jos rezultatus mokyklų savininkei savivaldybei yra būtini. Ypač, kai reikia spręsti švietimo įstaigų tinklo optimizavimo problemas, daryti sprendimus dėl jų renovacijos. Pasak A. Bagdono, pagal VBE rezultatus sudarytiems mokyklų reitingams niekas nesimeldžia. „Tačiau vidurinių mokyklų bendruomenėms, kurios apie kitą mokyklos statusą – gimnaziją – kalba nepaisydamos objektyvių aplinkybių, tokie reitingai padeda susivokti“, – sako vedėjas.

Elenos Tervidytės fotokompozicija

Nacionalinio egzaminų centro (NEC) direktoriaus pavaduotojas Pranas Gudynas pripažįsta, kad mokyklų reitingų viršūnėse paprastai atsiduria mokyklos, kurios pritraukia gabesnius ir didesnę motyvaciją mokytis turinčius vaikus.

Tikrąjį mokyklų indėlį į ugdymo kokybę geriau atskleistų jų sukuriama pridėtinė vertė rodikliai. „Pirmieji šio rodiklio skaičiavimo rezultatai parodė, jog kai kurios eilinėmis nelaikomos mokyklos vaikams duoda daug daugiau nei reitinguose pagal VBE rezultatus pirmaujančios ugdymo įstaigos“, – teigia P. Gudynas. Vis dėlto jis pripažįsta, jog pakankamo kiekio duomenų, kurie leistų tiksliau nustatyti mokyklų sukuriamą pridėtinę vertę, dar nėra. Ypač komplikovota padėtis, anot P. Gudyno, yra aukštesnėse klasėse, nes nemaža moksleivių dalis naudojami korepetitorijų paslaugomis. „Atskirti įtakas, kurias mokinio pasiekimams daro pamokos mokykloje ir užsiėmimai pas korepetitorius, yra labai nelengva užduotis“, – pažymi NEC direktoriaus pavaduotojas.

Anot P. Gudyno, mokyklų reitingavimas pagal egzaminų rezultatus yra gana toli nuo deklaruojamų šalies švietimo sistemos vertybių nutolęs dalykas. „Kita vertus, tėvai, kurie mato, jog jų vaikas yra gabus, ir nori, kad jis daugiau pasiektų, turi teisę žinoti, kokios miesto mokyklos jam gali geriausiai padėti, – sako nacionalinius mokinių pasiekimų tyrimus koordinuojantis specialistas. – Juk rūpintis savo vaiko išsilavinimu nėra nuodėmė.“

Nesmagu, bet reikia

Nekyla abejonių, kad tokiu mokyklų reitingavimu yra patenkinti sąrašo pradžioje įrašytų mokyklų vadovai. Tačiau ką apie tokį „įvertinimą“ mano direktoriai, kurių vadovaujamos mokyklos nuolat atsiduria ties reitingo dugnu? Ar padeda reitingai mokyklai tobulėti? O gal tik įtvirtina susiklosčiusią padėtį ir atima viltį ją pakeisti?

„Mokyklų reitingavimą vertinu kaip sveikintiną dalyką, kuris verčia pasitempti, lygiuotis į geresnius reitingus turinčias organizacijas, – „Dialogui“ tvirtina pirmus metus Kauno Rokų vidurinei mokyklai vadovaujanti ir visus jos reitingus „paveldėjusi“ Kristina Pažėrienė. – Žinoma, nėra smagu matyti savo mokyklą paskutiniame reitingo dešimtuose, tačiau tai motyvuoja dirbti, tobulėti, koncentruotis į konkrečius tikslus. Suprantu, kad rezultatų pakeisti greitai nepavyks, tam pirmiausia turi „užaugti“ mokytojai ir visa organizacija, tačiau „prastas tas kareivis, kuris nenori būti generolu““

O štai Kauno „Versmės“ vidurinės mokyklos direktorės

Danguolės Miškinienės nuomone, mokyklų vertinimas pagal VBE rezultatus neatspindi tikrosios mokyklos vertės – jos kultūros, tarpusavio santykių, mokinių pažangos ir pasiekimų. Pasak direktorės, kol mokyklos dar nėra išsigrūdinusios, geriausi mokiniai išeina į gimnazijas ir garsina jas savo pasiekimais, o likę mokiniai ne visada gali konkuruoti su jais savo egzaminų rezultatais. „Susidaro neteisinga nuostata, kad vienos mokyklos dirba geriau, o kitos – prasčiau“, – sako direktorė. Vis dėlto ir ši mokyklos vadovė nemano, kad ugdymo įstaigų vertinimas ir jų reitingavimas yra esmingai blogas dalykas. „Tik jis turi apimti visą mokyklos veiklą (ką daro išorės vertinimas), kad tėvai galėtų pasirinkti jų vaikui labiausiai tinkamą mokyklą, o mokyklos administracija žinotų savo silpnas sritis ir galėtų jas tobulinti“, – tikina D. Miškinienė.

Neetiška ir neleistina

„Reitinguoti visai skirtingas mokyklas ir neetiška, ir neleistina“, – „Dialogui“ teigia Kauno „Nemuno“ vidurinės mokyklos direktorė Birutė Paulauskienė. Pasak jos, paskutinius gyvavimo metus skaičiuojančios vidurinės mokyklos, kurių šauniausius mokinius išsilavinimo prestižinės gimnazijos, turi ypač stengtis parodyti savo veiklos rezultatus, įrodyti, kad ir neperspektyvų statusą turinčioje mokykloje dirba labai geri pedagogai ir mokosi visi, kas siekia išsilavinimo. „Mes dirbame su visais pas mus ateinančiais vaikais, norime įrodyti, kad ir mes galime pasiekti gerų rezultatų“, – sako B. Paulauskienė. Pasak direktorės, kiekviena švietimo įstaiga turi savus veiklos vertinimo kriterijus, tačiau vien tai, kad jaunuoliai mokykloje užsiima juos ugdančia veikla, siekia išsilavinimo, turi savo svajonę ir gyvenimo tikslą, yra tikrai geras rodiklis.

„Man atrodo, kad viešas nelygiaverčių mokyklų reitingavimas – tai tik mokyklų tinklo pertvarkos išdava, padedanti šį procesą paspartinti“, – teigia B. Paulauskienė. Jos nuomone, Lietuvoje sudarinėjami mokyklų reitingai ugdymui nei padeda, nei kenkia, nes kiekvienas savo profesiją gerbiantis ir darbo vietą branginantis pedagogas dirba nuoširdžiai, stengiasi padėti kiekvienam mokiniui, suteikti žinių pagal jo gebėjimus bei išsilavinimo standartus.

„Nepriminsiu skambių lozungų apie tai, kad kiekviena mokykla turi sudaryti vienodas starto galimybes kiekvienam vaikui įgyti išsilavinimą ir tapti doru piliečiu. To jokie reitingai neparodys!“ – įsitikinusi 24-erius metus mokyklai vadovaujanti B. Paulauskienė.

Vytautas STRAZDAS, „Dialogo“ apžvalgininkas

Nelygios galimybės studijuoti:

kaip vertinate?

Vienas iš kertinių atrankos į aukštąsias mokyklas principų demokratinėse šalyse yra vadinamasis principas „pagal nuopelnus“ (*merit-based*). Lietuviškoje priėmimo sistemoje LAMA BPO jis buvo įgyvendinamas sudarant stojančiųjų eilę pagal pagrindinius (paremtus visiems vienodais akademiniais pasiekimais) ir papildomus (kandidatų pasiekimų olimpiadose ar konkursuose) kriterijus.

Šiais metais vieno iš keturių pagrindinių kriterijų – lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino įvertinimo – rezultatas priklausys ne tik nuo to, kaip buvo atlikta egzamino užduotis, bet ir nuo to, kas tą užduotį atliko. Todėl toks egzaminas smarkiai diskriminuos vieną stojančiųjų grupę kitos atžvilgiu, paveiks ne tik kandidato galimybę įstoti į aukštąją mokyklą, bet ir jo studijų finansavimą per studijų krepšelį.

Taigi tokia tvarka sudaro LR piliečiams nelygias galimybes studijuoti Jūsų universitete.

Koks Jūsų universiteto požiūris į tokią situaciją?

Palaikome siekį stiprinti valstybinės kalbos mokėjimą

Prof. habil. dr. **Jūras BANYS**,
I. e. Vilniaus universiteto rektorius pareigas

Vilniaus universitetas visiems norintiesiems studijuoti sudaro vienodas stojimo sąlygas – tiek lietuviams, tiek kitų tautybių Lietuvos piliečiams ir neskirsto stojančiųjų pagal tautybę. Be to, universitete dalykai (išskyrus dėstomus užsienio kalbomis) dėstomi lietuvių kalba ir visiems studijuojantiems sąlygos mokytis bei atsiskaityti – vienodos.

Kai kurie Vilniaus universiteto atstovai jau išsakė savo nuomonę apie lietuvių kalbos problemas ir atkreipė dėmesį, kad lietuvių kalbos brandos egzaminas tuo pačiu yra ir stojamasis egzaminas, o Vilniaus universitete yra specialybių, į kurias stojant šio egzamino ir gimtosios kalbos egzamino rezultatai sudaro 60 proc. stojamojo balo.

Plačios diskusijos apie lietuvių kalbos būklę bei kokybę valstybėje nėra, nors ji labai reikalinga. Universitetas skatina ir palaiko siekį stiprinti valstybinės lietuvių kalbos mokėjimą. Į kiekvieną studijų programą stojantieji priimami konkurso būdu pagal konkursinį balą, kuris stojant tiek į nuolatinės, tiek į iššėstinės studijų formos programas sudaromas laikantis tų pačių principų.

Geriausia tokių precedentų nekurti

Prof. habil. dr. **Petras BARŠAUSKAS**,
Kauno technologijos universiteto rektorius

Be abejo, atranka į aukštąją mokyklą turi būti skaidrus procesas, visų LR piliečių teisės ir galimybės bei jiems taikomi reikalavimai turi būti vienodi. Šiuo požiūriu kurios nors stojančiųjų grupės atskyrimas ir lengvatų jai taikymas yra prastas diskriminuojantis reiškinys.

Jei to negalima išvengti, tai už privilegijų tokiu būdu priimtam asmeniui bent jau turėtų būti nustatytas adekvatus išsipareigojimas. Pavyzdžiui, jis būtinai turi studijuoti lietuvių kalbą ir baigęs išsipareigoti nustatytą laiką atidirbti valstybei, – kaip dabar diskutuojama dėl medicinos absolventų.

Vis dėlto geriausia būtų tokių precedentų, kai atskiroms piliečių grupėms sukuriamos skirtingos normos, nekurti.

Sukėlė papildomų įtampų

Prof. dr. **Vilija SALIENĖ**,
Lietuvos edukologijos universiteto
Lituanistikos fakulteto dekanė

Lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminas yra vienintelis privalomas egzaminas. Todėl suprantama, kad jis visuomet kelia daugiausia diskusijų. Paminėtina, kad pirmieji žingsniai vienodo lietuvių kalbos egzamino visiems Lietuvos abiturientams link buvo žengti 2002 metais. 2013 metais pirmą kartą laikomas ne tik vienodas lietuvių kalbos ir literatūros egzaminas visose Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose, bet keičiasi ir pati egzamino užduotis. Suprantant, kad tai kels daug diskusijų ir papildomų įtampų, likus dvejiems metams iki egzamino buvo patvirtinta nauja Bendroji lietuvių kalbos ir literatūros ugdymo programa visų tipų vidurinėms mokykloms, o likus metams atliktas

bandomasis tyrimas. Jis atskleidė, kad tautinių mažumų mokyklų abiturientams sukelia problemų įvairios kalbos klaidos, bet parodyti nurodytos apimties tekstą nebuvo sunku. Remiantis tyrimo rezultatais buvo sutarta dėl pereinamojo laikotarpio, per kurį leidžiama padaryti daugiau įvairaus tipo kalbos klaidų negimtakalbiams.

Šiais metais patvirtintos naujos lengvatos vienai baigiančiųjų (stojančiųjų) grupei sukėlė papildomų įtampų ne tik dėl to, kad tai buvo paskelbta iki egzamino likus keliems mėnesiams, bet visų pirma dėl to, kad tie patvirtinimai sudaro nevienodas sąlygas visiems, laikantiems šį egzaminą ir stojantiems į aukštąsias mokyklas. Negalėtume teigti, kad visų

abiturientų darbai bus vertinami pagal vienodus vertinimo kriterijus, skirsis jau ne vienas kriterijus, dėl kurio buvo sutarta, bet keli.

Lietuvių kalbos ir literatūros egzamino rezultatai svarbūs stojant į visas specialybes, kovojama dėl valstybės finansuojamos vietos, taigi dėl sprendimo priėmimo būtų buvę tikslinga pasitarti ir su aukštųjų mokyklų atstovais. Todėl negalėtume vienareikšmiškai pasakyti, kad nepažeidžiamas lygių galimybių principas.

Siūlytume ieškoti būdų, kaip šią problemą spręsti kitais metais, diskutuoti ir su universitetais, siekiant sudaryti vienodas galimybes įstoti į aukštąsias mokyklas visiems abiturientams, baigusiems vidurinę mokyklą Lietuvoje.

KLAUSIATE ATSAKOME!

Ar galima atleisti susirgusį darbuotoją?

Dirbu mokytoja, esu laikinai nedarbinga. Nusprendžiau nutraukti darbo sutartį ir pakeisti darbą. Tačiau mokyklos direktorius tvirtina, jog nedarbingumo laikotarpiu negali tenkinti mano prašymo. Ar teisingai mokyklos direktorius?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 131 str. 1 d. 1 punktu, laikino nedarbingumo laikotarpiu, taip pat atostogų metu draudžiama darbuotoją išpėti apie darbo sutarties nutraukimą ir atleisti iš darbo. Toks draudimas nėra taikomas DK 136 str. 1 dalyje nurodytais atvejais. Tačiau tiesioginės nuostatos, kad draudimas negalioja, kai laikino nedarbingumo laikotarpiu nutraukti darbo sutartį prašo pats darbuotojas, įstatyme nėra.

Teismų suformuota DK 131 str. taikymo praktika remiasi nuostata, jog draudimas išpėti apie darbo sutarties nutraukimą ir atleisti darbuotoją iš darbo laikino nedarbingumo laikotarpiu, taip pat atostogų metu įstatymų leidėjo yra nustatytas siekiant apsaugoti darbuotojo interesus. Todėl šis draudimas yra taikomas tada, kai darbo sutartis yra nutraukiama būtent darbdavio iniciatyva, ir netaikomas tada, kai darbo sutartis pasibaigia kitais pagrindais, pvz., pagal DK 125 str. (darbo sutarties nutraukimas šalių susitarimu), pagal DK 127 str. (darbo sutarties nutraukimas darbuotojo pareiškimu) ir pan. Tai aiškinama tuo, jog šiais atvejais yra išreiškiama paties darbuotojo valia nutraukti darbo sutartį nuo tam tikros datos.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas civilinės bylos Nr. 3K-3-391/2004 nutartyje yra išaiškines, jog „DK 131 straipsnio 1 dalis (draudimas išpėti ir atleisti darbuotoją jo laikino nedarbingumo laikotarpiu arba atostogų metu) taikoma tada, kai darbo sutartis nutraukiama darbdavio iniciatyva, ir netaikoma, kai darbo sutartis pasibaigia kitais pagrindais, kaip kad ir šiuo konkrečiu atveju, nutraukiant darbo sutartį darbuotojo pareiškimu“.

Todėl manytina, jog netenkindamas laikinai nedarbingo darbuotojo prašymo nutraukti darbo sutartį mokyklos direktorius yra neteisingai.

Ar gali mokykloje dirbti 35 proc. darbingumo lygį turintis darbuotojas?

Man nustatytas 35 proc. darbingumo lygis, tačiau ir toliau norėčiau dirbti mokykloje, kurioje iki šiol dirbu bibliotekiniuke. Ar turiu tam teisę?

Vadovaujantis Neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo 2 str. 8 dalimi, asmuo, kuriam šio įstatymo nustatyta tvarka nustatytas neįgalumo lygis arba 55 proc. ir mažesnis darbingumo lygis, arba specialiųjų poreikių lygis, yra laikomas neįgalioju.

To paties įstatymo 20 str. 7 dalies 2 punktas numato, jog, jei asmeniui nustatoma 30–55 proc. darbingumo, jis laikomas iš dalies darbingu.

Todėl tokio darbingumo lygio asmuo gali ir toliau dirbti, tačiau darbdavys privalo įvertinti, kokie ribojimai numatyti medicininėje išvadoje, ir paskirti darbuotojui tik tokį darbą, kokį jis gali atlikti pagal savo darbingumą ir sveikatos būklę.

Į darbuotojo funkcijas negali patekti tokia veikla, kurios darbuotojas negali atlikti pagal medicininę išvadą. Darbdaviui rekomenduotina specialiai šiam darbuotojui priimti lokalinį norminį teisės aktą – darbų saugos instrukciją.

Ar nemokamos atostogos trumpina kasmetinių atostogų trukmę?

Dėl šeimyninių priežasčių buvau paėmusi 2 savaites nemokamų atostogų. Ar sutrumpės dėl to mano kasmetinės mokamos atostogos?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 170 str. 1 dalies 6 punktu, į darbo metus, už kuriuos suteikiamos kasmetinės atostogos, įskaitoma nemokamos atostogos iki keturiolikos kalendorinių dienų.

Klausimų gali kilti dėl įstatyme panaudotos formuluotės „iki keturiolikos“. Juo labiau kad terminų skaičiavimą reglamentuojantis DK 26 straipsnis aiškiau atsakymo, ar keturiolikta nemokamų atostogų diena patenka į DK 170 str. 1 dalies 6 punkto „veikimo lauką“, nepateikia.

Pagal bendrą praktiką, tuo atveju, jei nemokamos atostogos neviršija keturiolikos dienų, jos įeina į darbo stažą kasmetinėms atostogoms gauti ir kasmetinių atostogų dienų skaičius nesumažėja.

Parengė Vytautas STRAZDAS

Paskirtis

NE SPAUDAI

Kiekvienoje renovuotoje mokykloje įrengta daug kainavusi ir retai naudojama ventiliacijos sistema.

Įvedus direktorių rinkimus ji galėtų įgyti naują paskirtį. Tereikėtų šiaudų – sausų arba šlapių.

Kęstutis MILIAUSKAS

2012-ųjų Metų mokytojai

Šiandien (03 14) 14 val. Vyriausybės rūmuose Ministras Pirmininkas Algirdas Butkevičius ir švietimo ir mokslo ministras Dainius Pavalkis penkiems pedagogams įteiks 2012-ųjų Metų mokytojo premijas, laureatų ženklus ir diplomus.

Susipažinkime su šiemet pagerbtaisiais.

• **Andrių PORUTJ**, Vilniaus Mikalojaus Daukšos vidurinės mokyklos istorijos mokytoją ekspertą, bendradarbiai ir moksleiviai gerbia už erudiciją, platų kultūrinį akiratį, principingumą, subtilių humoro jausmą, toleranciją, pagarbą mokiniui. Pasak kolegų, mokytojas visada išsako aiškiai ir tvirtą poziciją, kai sprendžiamos bendruomenės problemos, yra nuolatinis pilietinių iniciatyvų ir akcijų organizatorius mokykloje. Kaip didelę patirtį turintis ekspertas, A.Porutis rengia, analizuoja ir recenzuoja įvairius valstybei reikšmingus dokumentus, vadovėlius, kitas mokymo priemones. Mokytojas yra valstybinio istorijos brandos egzamino (BE) vyresnysis vertintojas, antrai kadencijai išrinktas į Lietuvos istorijos mokytojų asociacijos tarybą. Jis aktyviai dalyvauja įvairiuose nacionaliniuose projektuose, dalijasi savo patirtimi su kolegomis seminaruose, vadovauja būsimų mokytojų pedagoginei praktikai.

Įdomios mokytojo pamokos įtraukia ugdytinius į visuomenės ir istorijos pažinimą. A.Poručio vadovaujama mokinių komanda 2010 m. laimėjo „Euroscola“ konkursą ir atstovavo Lietuvai ES šalių jaunimo debatuose Europos Parlamente, Strasbūre.

• **Rasa RUGELIENĖ**, Kėdainių „Ryto“ pagrindinės mokyklos pradinė klasių mokytoja ekspertė, pasižymi labai plačiu pedagoginių gebėjimų spektru, erudicija, optimizmu, yra aktyvi visuomenininkė. Mokytoja pamokas veda ir muziejuose, kitose kultūros paveldo vietose. Ne tik savo klasės, bet ir visos mokyklos mokiniams rengia ekspedicijas, kitus pilietiškumą bei tautinį sąmoningumą ugdančius renginius. Mokytoja geba susieti tradicijų ir tautos vertybių puoselėjimą su moderniomis metodikomis, technologijomis. Jos sukurtomis metodinėmis priemonėmis – uždavinynais, leidiniais mokytojams, testais naudojami visa Lietuva. Ji nuolat dalyvauja nacionaliniuose ir tarptautiniuose projektuose, savo žiniomis noriai dalinasi savo ir kitų organizuojamuose renginiuose, publikuoja straipsnius ir t. t.

• **Romos RUOČKIENĖS**, Prienų „Žiburio“ gimnazijos muzikos mokytojos ekspertės, nuopelnai gerai žinomi visoje šalyje. R.Ruočkienė – įvairių projektų iniciatorė, organizatorė, koordinatorė. Mokytojos vadovaujamas mišrus choras skina laimėjimus konkursuose. Vienas iš išskirtinių mokytojos darbo rezultatų – suburti sėkmingai pasirodantys vaikų ansambliai, taip pat mišrus ansamblis, kvartetas, duetai, tercetai. R.Ruočkienės mokiniai ne kartą yra tapę konkursų laureatais. Mokytoja yra kūrybinga, aktyvi, geba sutelkti mokinius kūrybiniam darbui.

• **Aldoną ŠVENTICKIENĖ**, Vilniaus Žemynos gimnazijos lietuvių kalbos mokytoją ekspertę, Humanitarinio ir socialinio ugdymo skyriaus vedėją, jos kandidatūrą pateikusieji charakterizuoja kaip kūrybišką pedagogę ir profesionalią vadybininkę. Dirbdama Egzaminų vertinimo komisijos pirmininke A.Šventickienė atliko esminius lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino vertinimo kaitos parengiamuosius darbus. Lituanistė rengia straipsnius aktualiais lituanistinio ugdymo klausimais, koordinuoja Vilniaus maironiečių veiklą, yra Nacionalinio diktanto vertinimo komisijos narė, įvairių kūrybinių iniciatyvų autorė.

• **Surdopedagogė Aldona VIELIŪTĖ** dirba Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre (LKNUC) pradinė klasių mokytoja. Tai mokytoja iš pašaukimo. A.Vieliūtės mokiniai – kurtieji ir neprigirdintieji – išmoksta ne tik gerai kalbėti sakytine kalba, bet ir gerai skaičiuoja, taisyklingai rašo. Pedagogė turi išskirtinį gebėjimą į ugdymo procesą įtraukti mokinių tėvus, motyvuoti vaikus mokytis. Šios mokytojos ugdytinių sėkmingas mokymasis padėjo centro bendruomenei įgyvendinti svajonę – pradėti teikti vidurinį ugdymą kurtiems ir neprigirdintiems vaikams. 2001 m. LKNUC išleista pirmoji abiturientų laida, kurios didžioji dalis – buvę mokytojos A.Vieliūtės mokiniai (vėliau jie sėkmingai baigė aukštąsias mokyklas). Surdopedagogė dalyvauja Lietuvos šeimų, auginančių kurčius ir neprigirdinčius vaikus, bendrijos „Pagava“ veikloje, konsultuoja tėvus, mokytojus, švietimo pagalbos specialistus.

„Dialogas“ nuoširdžiai sveikina šauniosius pedagogus.

Dukart du – keturi, arba Apie kūrybiškumo skatinimą

Ieva LOZURAITYTĖ,

Vilniaus Tuskulėnų vidurinės
mokyklos moksleivė

Aš labai kūrybiška. Jei tik publikuočiau savo kūrybą, kasdien gaudčiau visokias premijas. Štai pora mano kūrybos pavyzdžių: „ $2 \times 2 = 4$ “, „Donelaitis gimė Lazdynėliuose“, „Pirmoji lietuviška knyga buvo išleista 1547 metais“. Tai aukščiausio lygio kūrybiškumas, nes atitinka visus mokyklinių programų kūrybiškumo reikalavimus, todėl apdovanojimai garantuoti. Tačiau kam man ta garbė.

Ir vis dėlto jau saulėlė vėl atkopardama budina svietą, todėl ir man noris su visais vasarą sveikint irgi lietuvių literatūros programų kūrėjus toliau rykaujant girti.

Šįkart už kūrybiškumo skatinimą.

Beveik kiekvienais metais literatūros vadovėlių įžangose pompastiškai aiškinama, kaip jie mus išmokys būti kūrybiškais. Moko moko, ir štai po dešimties metų programų autorių pastangų ne tik nebemoku (nebenoriu) būti kūrybiška, bet ir nežinau, ką tai reiškia. Visą laiką atrodė, kad kūrybiškumas – tai saviraiškos priemonė, atskleidžianti individualybę, tai laisvė ir gebėjimas pasaulį matyti savaip, turimą informaciją ir žinias panaudoti neįprastai. O bet tačiau. Literatūros vadovėlių autoriai kūrybiškumą išivaizduoja visai kitaip: kaip grandines, minčių kontrolę ir griežtas tarsi kalėjime taisykles.

Pora pavyzdėlių (nors jų nė nereikia, nes visos literatūros programos yra vien tokie pavyzdžiai).

Devintos klasės užduotis – esė rašymas. Tarsi paprasta. Tačiau paprasta tol, kol neatsiverti vadovėlių paaiškinimų, kaip reikia rašyti. Vadovėlių autorės išdėsto, kokia turi būti pirmą pastraipą, antra pastraipą, kiek eilučių turi užimti įžanga, dėstymas ir pabaiga, ir svarbiausia – kas įžangoje, kiekvienoje pastraipoje ir pabaigoje turi būti rašoma. Po puslapio ar net daugiau nurodymų ir „bandomųjų“ užduočių („pagal šiuos nurodymus sukurkite pirmą pastraipą, antrą pastraipą“ ir t. t.) gauni užduotį sukurti visą esė... kūrybiškai.

Taip pat pateikiama ir užduotis parašyti straipsnį: nurodoma, kaip rašyti, duodamos „įvestys“ (abejoju, ar žurnalistai rašo pagal „įvestis“, tiesa, šios mums naudingos bent tuo, kad šiek tiek paaiškina, ko iš mūsų norima, nes temos kar-

tais formuluojamos beviltiškai neaiškiai). Straipsnyje reikalaujama remtis „socialiniu ir kultūrinio kontekstu“ (primenu: mums – 16 metų, mes dešimtokai). Pažiūriu straipsnius „Lietuvos ryte“, „Delfyje“ ir kitur. Ir niekur jokių taisyklių, jokio „socialinio kultūrinio konteksto“. Ir tai rašo universitetus baigę žurnalistai.

Tačiau dešimtokams reikalavimai aukštesni. Dešimtokai turi sugebėti parašyti straipsnį per nurodytą trumpų pamokos laiką, parašyti „kūrybiškai“ pagal taisykles, remtis ne pačiais savimi (mūsų patirtis kaip „asmeninė“ laikoma nieko verta, t. y. pagal įvertinimų skalę ji žemiausia). Išvada viena – vadinasi, manoma, kad nieko verti ir mes.

Taigi mums, Lietuvos ir pasaulio nuoliams, telieka atmintinai kalti „žinomų žmonių“ mintis, kad galėtume parašyti straipsnį remdamiesi „kultūrinio kontekstu“. Būtent iškalti. Mat jei baigęs universitetą žurnalistas, rašydamas redakcijoje straipsnį, gali naudotis internetu, žinytais, žodynais, skambinti bet kur, kad pasitikslintų savo informaciją, mes negalime nieko: turime tik lapą ir rašymo priemonę. Įdomu, ar kurioje nors pasaulio redakcijoje tokiomis sąlygomis rašomi straipsniai?

Galėtų tokių esė ir straipsnių rašymo pavyzdžius praktiškai pademonstruoti vadovėlių autoriai. Tikrai eičiau į tokį renginį, kuriame jie būtų susodinti į atskirus suolus ir, turėdami tik popieriaus lapus ir tušinukus, privalėtų per nurodytą laiką sukurti esė ar straipsnį iš anksto nežinoma tema pagal visus jų sugalvotus nurodymus mums.

Taip ir mokomės „kūrybiškumo skatinimo“ aplinkoje, pilnoje aspektų, kontekstų, prasminių akcentų, probleminių klausimų, giliausių poteksčių paieškų net sekiausiose balose, literatūros sąvokų, reikalingų ir suprantamų nebent literatūros kritikams. Pievų pievos, kuriose pasiklydę programų kūrėjai, gyvenantys arkliais tempiamų vežimų laikais. Užsižaidę su savimi programų kūrėjai pamiršo, kad mes – mokiniai, o ne lituanistai, todėl negalime per valandą parašyti literatūros kritikos straipsnio, o per tris valandas egzaminą – literatūros disertacijos.

Todėl nenuostabu, kad geriausias pažymius mokykloje gauna tie, kurių atmintis yra artima papūgų, sugebančių įsiminti ilgiausius tekstus, nesuvokiant jų prasmės, arba tie, kurie idealiausiai įvaldę kopijavimo meną. Niekad nebus įvertintas tas, kuris užduotį atliko kūrybiškai, nes tai – ne pagal programose nurodytus „kūrybiškus“ atsakymus.

Pazaunijau tuščiai, – juk mokinių balsas į dangų neina, – „nugi dabar skirkimės ir vapėti paliaukim“.

Pazaunijau, nes prireikė pinigų kavai. Pasitelkusi visus mokyklinių programų kūrybiškumo reikalavimus, kūrybiškai nusprendžiau: jeigu „Coffee Inn“ kava kainuoja 7,5 lito, tai, norint nusipirkti kavos „Coffee Inn“, man reikia turėti 7,5 lito.

„Nelengvas darbas, brač!“ anot Just. Marcinkevičiaus, tokia užduotis. Bet užtat kaip kūrybiškai ją išsprendžiau! Ne kiekvienas taip sugebėtų, oi ne kiekvienas...

Rotacija, kadencija... tema ne į temą

Evaldas BAKONIS

Šį kartą svarstoma tema neturi tiesioginio ryšio su istorija mokykloje. Kita vertus, ji yra tiesiog... Lietuvos švietimo istorija.

Jau daugiau kaip dešimtmetį kalbama ir rašoma apie švietimo įstaigų vadovų rotaciją. Ne vieną kartą šis principas bandytas įtraukti į švietimo įstatymą. Paskutinis, dar nepasibaigęs bandymas – Seimo nario Valentino Stundžio pateikta pataisa, kad švietimo įstaigos vadovas būtų skiriamas konkurso būdu penkerių metų kadencijai.

Tiesą sakant, man nuo šio klausimo sprendimo nei šilta, nei šalta. Tiesiog taip sutapo, kad pastarąsias kelias dienas įvairiose auditorijose teko net keletą kartų diskutuoti apie tokią, jau istorinę, problemą.

Sąvokos

Dažniausiai žodis *rotacija* reiškia švietimo įstaigų vadovų periodišką perkėlimą po kelerių metų darbo iš vienos mokyklos į kitą. Tačiau dabar šiuo žodžiu dažnai įvardijamas ir vadovų skyrimas konkurso būdu į pareigas tam tikrai kadencijai. Šiuo atveju galimybės yra dvi – riboti vadovavimo veiklą viena ar keliomis kadencijomis arba nenustatyti kadencijų skaičiaus. V.Stundžio siūlymas orientuotas į pastarąjį variantą – jame nekalbama apie rotaciją ir neužkertamas kelias geram vadovui dirbti vienoje vietoje daug metų.

Koks rotacijos ar terminuoto darbo tikslas?

Koks tikslas? Suardyti daugelyje švietimo įstaigų nusi-stovėjusias vienvaldytės tradicijas? Suardyti nepakeičiamumo kultūrą, kai įstaigų vadovai savo pareigas eina iki senatvės pensijos? Paskatinti efektyvesnę švietimo įstaigų vadybą ir vadovo norą tobulėti? Pagerinti švietimo įstaigų veiklos rezultatus? Sustiprinti švietimo įstaigos bendruomenės „svorį“? Palaipsniui „nueiti nuo popierinės“ švietimo įstaigos vadovų atestacijos? Palengvinti kelią užimti vadovo poziciją saviems žmonėms?

Kur galime nueiti?

Kiek suprantu, rotacija tikrąja šio žodžio prasme švietime tikrai pasmerkta likti utopija, rožine ar žydra svajone. Švietimas – ne krašto apsauga ar vidaus reikalai, kur dar (matyt) išlikusi tarnybinio būsto sąvoka. Tikėtina taip pat, kad nesugebėsime perkelti vadovo į kitą miestą kartu su visu jo namu ar butu.

Kai kas sako, kad nebūtina toli kilnoti. Galima gi tos pačios savivaldybės teritorijoje rasti kitų mokyklų ar darželių. Tokiu atveju liktų vėl pasvarstyti: kokie tada būtų rotacijos tikslai? Ar neprimintų tai kaitos dėl pačios kai-

tos? Ar nebūtų nuskriaustos geros vadybos švietimo įstaitos, gavusios santykinai prastą vadovą?

Kadencijos be rotacijos yra daugiau tikėtinas variantas. Pabandykim išvaizduoti, kas gali atsitikti, jei nustatytas maksimalus kadencijų skaičius? Kuo rūpinsis švietimo įstaigos vadovas, žinodamas, kad jam šiame poste liko paskutinieji metai? Pusė metų? Mėnuo? Prisiminkim, ką daro Seimas ir atskiri jo nariai kadencijos pabaigoje.

O jei kadencijų skaičius neribojamas? Ar neatsitiks taip, kad, pamynęs savo vadybos principus, švietimo įstaigos vadovas prieš naujus rinkimus sieks daryti viską, kad įtikytų suinteresuotoms grupėms? Ir apskritai: kas drįs eiti į vadovus, žinodamas, kad po penkerių metų yra didelė tikimybė tapti bedarbiu? Nebent toks pat bedarbis. Nes geras pedagogas ar geras vadybininkas, turėdamas darbą, gerai pagalvos. Juk sugrįžti į ankstesnes pareigas nebebus kaip – vieta užimta.

Beje, pagalvokim ir apie tai, kas atsitinka su švietimo įstaigos vadovo profesionaliais mokytojo dalykininko įgūdžiais per penketą ar dešimtį jo direktoriavimo metų.

Nenutrūkstanti kaita?

Man siūlymas įvesti švietimo įstaigų vadovų darbo kadencijas kažkodėl atrodo panašus į bendrą situaciją Lietuvos švietime. Švietimo vadovams kartu su visa Vyriausybe pasibaigus kadencijai yra privalu pasitikrinti pasitikėjimą. Dar nebuvo atvejo, kad po tokio pasitikėjimo patikrinimo poste liktų tie patys vadai. Naujai atėjusieji turi griežtą nuostatą, kad jų pirmtakai vadovavo blogai, ir aiškią viziją – kaip daryti atvirkščiai. Taip ir gaunam niekaip nenutrūkstančią ir niekam nebesuprantamą švietimo reformą, kuri dažnai atveda prie to, kad sveikas protas ir veiksmų teisėtumas aiškiai pralaimi vadinamiesiems „politiniams sprendimams“.

Ar norima šį principą perkelti ir į mokyklas?

Ar Jūs multitaskeris?

Rolandas PAULAUSKAS,

Šiaulių universitetas

Siekiant asimiliuotis

Taigi: ar Jūs multitaskeris? Tikriausiai taip, bet nežinote, ką tai reiškia... Nežinojau ir aš, kol nesutikau šio termino ir jo paaiškinimo viename straipsnyje internete. Pasirodo, lietuvių kalboje jis reiškia „asmenį, gebantį atlikti daug užduočių tuo pačiu metu“. Dabar turbūt nesunkiai atseksite ir šio termino anglišką kilmę – multitasking.

JAV gyvenantys tautiečiai sulietuvina be galo daug angliško žodžių. Pavyzdžiui, „pirkau kompiuterį ant seilo“ reiškia, kad įsigijau kompiuterį išpardavimo metu (angl. on sale). Arba, „pabekiuok mašiną“ suprantama kaip „pavaryk automobilį atbulą“ (angl. back). O jei kas nors sako, kad gavo „morgidžą“, vadinasi, pasiėmė banke paskolą namui pirkti (angl. mortgage). Turbūt ne vienas esame pastebėję, kad JAV gimę tautiečiai lietuviškai šneka naudodami angliškas sakinių konstrukcijas („aš turėjau du puodelius kavos“ vietoj „išgėriau du puodelius kavos“).

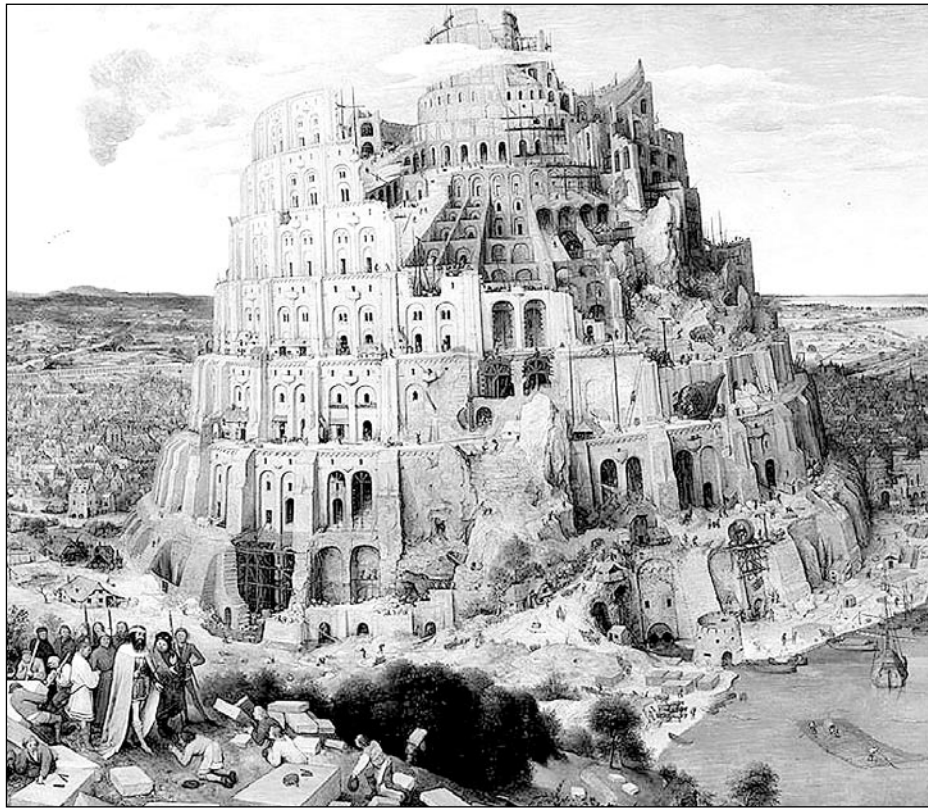
Tas pats ilgainiui nutinka ir emigrantams. Gal tai ir nėra labai gerai, tačiau nesunkiai suprantama. Šiuos pokyčius lemia kalbinė aplinka bei siekimas asimiliuotis naujoje kultūroje. Nors į Jungtines Valstijas emigravusių lietuvių šeimose paprastai kalbama gimtąja kalba, jų vaikai ilgainiui ima tėvams atsakinėti angliškai, o tarpusavyje bendrauja vien anglų kalba. Turiu pripažinti, kad ir mano sūnus, pradėjęs lankyti darželį JAV, geriau kalbėjo angliškai nei lietuviškai.

Tačiau labiausiai nustebau po 19-os metų parvykęs gyventi į Lietuvą. Pasirodo, ir čia plačiai paplitusi sulietuvinta angliška terminija, ypač akademinėje bendruomenėje. Yra toks posakis – „vienas žodis ir trys keiksmažodžiai“. Šiuo metu akademinė kalba, ypač socialinių mokslų srityje, primena pastarąjį posakį. Norėčiau paminėti keletą pavyzdžių.

Vienas žodis ir trys keiksmažodžiai

• „Inkluzija“

Neseniai teko skaityti straipsnį apie „raktinius inkluzinės edukacijos kokybės plėtros principus“. Man išvykstant iš Lietuvos terminas „inkluzija“ (angl. inclusion) nebuvo vartojamas. Nes jo ir nereikėjo. Buvo puikiai apsieinama su žodžiais „įtraukimas“ arba „įjungimas“. Tiesa, tuo metu mūsų švietimui didesnę įtaką darė Maskva ir egzistavo tokia mokslo sritis kaip defektologija. Kiek pamenu, šio stigmatizuojančio termino pakeitimą į „specialiąją pedagogiką“ inicijavo devintame dešimtmetyje Lietuvoje dirbusios kolegės, A.P.P.L.E. organizacijos (American Professional Partnership for Lithuanian Education) įkūrėjos – Jūratė Krokutė-Stirbienė ir Vaiva Vėbraitė (vėliau tapusi švietimo ir mokslo viceministre bei Prezidento V.Adamkaus patarėja). A.P.P.L.E. organizuojamų mokytojų tobulinimosi kursų, kuriuose dalyvavo daug lektorių iš JAV ir Kanados, metu buvo ne kartą akcentuojama visų mokinių įtraukimo (inclusion) į ugdymo procesą svarba bei bendrojo ir specialiojo ugdymo susiliejimo poreikis. Taip Lietuvos mokslininkų terminijoje atsirado žodis „inkluzija“.

• „Tutorystė“

Kitas, mano nuomone, visiškai nereikalingas terminas yra „tutorystė“ (angl. tutor). Net mano kompiuteriui jis nepatinka – šis jį automatiškai pabraukia raudonai. Kai kuriuose JAV universitetuose vadinamieji „tutoriai“ atlieka lektoriaus padėjėjo funkcijas. Tačiau pagrindinė šio žodžio reikšmė yra „instruktorius, kuris užsiima privačiu mokymu“. Anksčiau Lietuvoje vyravo tokie jo pakaitalai kaip „korepetitorius“ arba „kuratorius“. Paplitus technologijai atsirado angliškas terminas tutor on line, kuris taip pat gali būti lengvai pakeistas žodžių deriniu „internetinis vadovas“.

• „Koučeris“

Savotišku sinonimu „tutorystei“ tapo „koučingo“ terminas (angl. coaching). Vikipedijoje teigiama, kad šis žodis negali būti pakeistas jokių kitu, nes atseit bus iškraipyta jo esmė. Kocsi vengriškai reiškia didelį vežimą, kuris XV amžiuje buvo sukonstruotas to paties pavadinimo kaimo, esančiame kažkur tarp Budapešto ir Vienos. Angliškas žodis coaching paplito Oksfordo universitete apie 1830 metus ir reiškė akademiškai atsiliekančio studento „nugabenimą“ iki sėkmingo egzamino išlaikymo. Apie 1831-uosius šis terminas imtas vartoti sporte.

Tarybiniais laikais daiktavardis coach į lietuvių kalbą buvo verčiamas kaip „treneris“. Šiuo metu to nepakanka – atsirado „koučeris“ sąvoka. „Koučeriai“ Lietuvoje siūlo paslaugas karjeros, vadybos, verslo, sveikatos, asmeninės gerovės ir finansų tvarkymo ir kt. srityse. Niekada neteko kreiptis į Lietuvos finansų „koučerį“, bet JAV turėjau finansų patarėją (angl. advisor), kuris patardavo, kaip tvarkyti investicijas. Taigi ar tikrai šis terminas nepakeičiamas į jokią kitą lietuvišką arba bent jau įprastą tarptautinį žodį?

Šiuolaikiniuose anglų kalbos žodynuose terminas coaching apibūdinamas kaip ugdymo, mokymo, treniravimo, motyvavimo ar potencialių gebėjimų vystymo procesas, kurio metu individui teikiama visokeriopa pagalba ir palaikymas, siekiant įgyvendinti asmeninius ar profesinius tikslus. Kadangi egzistuoja labai daug

šio termino taikymo sričių, tikriausiai į lietuvių kalbą jo taip pat negalima versti vienareikšmiškai. Manau, kad sporte jį atstotų „treniravimas“, karjeros srityje – „konsultavimas“, o visuose asmeniniuose reikaluose (sveikatos, konfliktų sprendimo ir pan.) – „motyvacinis ugdymas“.

• „Supervizija“

Kitas labai įdomus socialinių mokslų terminas yra „supervizija“. Vien jo skambesys rodo, kad tai ne šiaip sau vizija, bet super vizija. Iš tikro tai yra vadovavimas arba, kitaip tariant, tam tikro asmens žinioje esančių darbuotojų instruktavimas ir jų darbinės veiklos kontrolė.

Vadovavimas nėra tolygus vadybai (angl. management), nes į jo sritį neįeina darbuotojų atranka, samdymas ir atleidimas iš darbo bei biudžeto sudarymas ir kontrolė. JAV oficialiai egzistuoja per 400 vadovavimo sričių. Pavyzdžiui, klinikinėje psichologijoje klinikinis vadovavimas mažiau patyrusiam kolegai paprastai apima keturias sritis: jo veiklos priežiūrą, tęstinę studijas, privačios praktikos analizę bei tarpdisciplininę komandos darbo koordinavimą. Pagrindinis tokio vadovavimo tikslas yra užtikrinti, kad visuomenė būtų apsaugota nuo žemo lygio paslaugų. Akademiniam gyvenime vadovaujama studentams, magistrantams, doktorantams bei jaunesniems specialistams, kai šie atlieka tyrimus, rašo baigiamuosius darbus arba dalyvauja įvairiuose moksliniuose projektuose. Šalia mokslinio vadovavimo, vyresnieji kolegos teikia savo mokiniams moralinę pagalbą.

Taigi ar tikrai mums reikalingi „supervizijos“ ir „supervizoriaus“ terminai? Kuo už juos blogesnės „vadovavimo“ ir „vadovo“ sąvokos?

• Vadyba

Kalbant apie vadybą (angl. management), devintame dešimtmetyje Lietuvoje buvo paplitęs „menedžmento“ terminas. Šiuo metu jis vartojamas rečiau, nors žiniasklaidoje vis dar sutinkami kvietimai į menedžerių kursus. Niekada juose nedalyvavau, tad negaliu pasakyti, kuo jie skiriasi nuo vadybos kursų. Tačiau akivaizdu, kad dažnai anglų kalbos žodis management į

lietuvių kalbą verčiamas neteisingai. Bronius Piesarskas savo pirmame Anglų-lietuvių kalbų žodyne pateikė 4 galimus žodžio management vertimus. Iš tikro, jų yra kur kas daugiau. Terminas management anglų kalboje vartojamas su tokiais žodžiais kaip „laikas“, „skausmas“, „pyktis“, „žaidimas“, „kaita“, „technika“, „atliekos“ ir pan. ir ne visuomet verčiamas kaip vadyba ar valdymas. Posakiai „atliekų vadyba“, „pykčio vadyba“, „skausmo vadyba“ ar „laiko vadyba“ neturi prasmės, tačiau „atliekų tvarkymas“, „pykčio tvarkymas“, „skausmo malšinimas“ ir „laiko kontroliavimas“ visiems gerai suprantami.

Socialiniuose moksluose taip pat sutinkamas posakis „karjeros valdymas / vadyba“ (angl. career management). Nežinau, ar galima vadovauti savo paties karjerai, nes pastarasis terminas anglų kalboje reiškia asmeninės profesinės karjeros planavimą ir tvarkymą. Jo tikslai yra individo finansinis saugumas, darbo ir asmeninio gyvenimo suderinamumas, profesinių tikslų realizavimas bei asmeninių potencialų įgyvendinimas.

Gal pavyktų apsieiti be kalbos šiukšlių?

Socialiniuose moksluose sutinkamų anglicizmų, kurie turi lietuviškus atitikmenis, sąrašą galėčiau tęsti („monitoringas“, „tūningas“, „mentoringas“ ir t. t.). Tačiau jų suskaičiavimas nekeistų esmės. Kyla klausimas, kodėl lietuviškoje kalbinėje aplinkoje šios sąvokos tokios populiarios ir ar jos iš viso reikalingos.

Pavyzdžiui, JAV teisininkai yra sukūrę savo žargoną, vadinamą legalese („teisinė kalba“). Tai rašytinė juristų kalba, kurios be teisinio išsilavinimo neįmanoma suprasti. Žodis legalese skamba panašiai kaip Chinese („kinų kalba“) arba Japanese („japonų kalba“) ir turi nesuprantamumo potekstę. Sakoma, kad tokiu būdu teisininkai užsitikrina savo paslaugų paklausą ir paženkliną savo profesinę teritoriją. Tikriausiai, siekiant parodyti savo svarbą ir išskirtinumą, ši strategija būdinga ir kitoms profesinėms grupėms.

Praėjusio amžiaus pabaigoje prasidėjęs globalizacijos procesas palietė ne tik Lietuvos politinį, ekonominį ir kultūrinį gyvenimą, bet ir kalbinę sritį. Kiekvieną dieną atsiranda daugybė socialinių bei technologinių naujovių, kurioms reikia naujų įvardinimų. Pastarieji yra akademinio, profesinio arba institucinio susitarimo dalykai. Tačiau akivaizdi ir kita tendencija, kai tam tikroje kalboje prigijusių profesinių žodynų siekiama pakeisti nereikalingais arba netiksliais angliškais naujadarais. Susidaro išpuolis, kad žodžių skambesys ir forma yra svarbesni už jų turinį.

Prieš perkraunant savo kalbą anglicizmais, tikslinga prisiminti, kad vienas iš brandaus mąstymo, o tuo pačiu ir moksliskumo požymių yra gebėjimas paprastai ir aiškiai pasakyti pagrindinę mintį. Kalbant Arvydo Šliogerio žodžiais, „be kalbos šiukšlyno kaip postmodernistiniame diskurse...“

Taigi, norėčiau grįžti prie savo pradinio klausimo – ar Jūs multitaskeris? Be abejonės, bet nenorėtumėt būti taip vadinami. Tikiuosi, šis anglicizmas neprigis ir universitetuose nebus ugdomos „vadybinės multitaskerystės kompetencijos“.

Justino Marcinkevičiaus pamokos

„Šiandien švenčiame knygą, kokios dar neturėjome ir kokią kaip dovaną Justinui Marcinkevičiui net sunku buvo įsivaizduoti“, – iš mokytojų minčių, pasisakymų ir prisiminimų sudarytos knygos „Justino Marcinkevičiaus pamokos“ sutiktuvėse kalbėjo lietuvių literatūros profesorė ir ilgametė Poeto bičiulė Viktorija Daujotytė. Į Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) Ovaliąją salę Just.Marcinkevičiaus gimtadienio ir Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienos minėjimo išvakarėse (03 08), be profesorės, buvo sukviesti mokytojai – knygos autoriai iš įvairių Lietuvos kampelių, Poeto našlė Genovaitė Marcinkevičienė, kiti garbingi svečiai.

V.Daujotytė pažymėjo, kad vien iš šios knygos paliudijimų galima būtų rekonstruoti Just.Marcinkevičiaus žmogiškųjų ryšių žemėlapi, Poeto įsirašymą žmonių likimuose. Profesorės nuomone, knyga liudija, kad mūsų mokytojai yra išmintingi ir raštingi – daug svarbių dalykų ir sovietmečiu daryta kaip tik mokyklose.

Knygos sudarytojas Utenos Adolfo Šapokos gimnazijos mokytojas ekspertas Stepas Eitminavičius šmaikščiai pristatė kiekvieną atvykusį mokytoją ir lakoniškai kiekvieno jų pasiteiravo, kodėl jam buvo svarbu įsijungti į šį kūrybinį darbą.

Poeto eilėmis į susirinkusiuosius bylojo Lietuvos muzikos ir teatro akademijos vaidybos II kurso studentai, šiltą, sakralią renginio nuotaiką dar labiau nuskaidrino Vilniaus Mikalojaus Daukšos vidurinės mokyklos mokinių ir mokytojų kamerinis choras, atlikęs dainas Just.Marcinkevičiaus, Maironio žodžiais. Padėkos žodį mokytojams tarė ŠMM atstovai.

„Knygoje „Justino Marcinkevičiaus pamokos“ galima rasti ir tekstą bei nuotraukų iš Borutaičių draugijos narių susitikimo su didžiuoju Poetu Garliavoje 1996 m. Tuomet mūsų metraštyje kūrėjo ranka liko įrašyti žodžiai, kurie ir šiaandien tiktų kaip puikus palinkėjimas kiekvienam savo Tėvynei neabejingam jaunuoliui: „Tegu visa Lietuva būna pilna Jūsų džiaugsmo, dainų ir juoko! Tegu visas mūsų kraštas auga ir kyla, Jūsų rankų keliamas, Jūsų širdžių mylimas! Žydėkit, skambėkit savo jaunyste. Aukšto, giedro dangaus Jums, ilgų, nesibaigiančių kelių, žalių pievų ir vyturėlio virš jų! Nuosirdžiai, Just.Marcinkevičius“, – dalijasi apie knygos sutiktuves „Dialogui“ parašiusi **Zigrita Petraitenė**, Kauno r. Garliavos Jonučių vidurinės mokyklos lietuvių kalbos mokytoja.

KONFERENCIJOS

■ Keturi programos „Renkuosi mokyti!“ mokytojai ir alumnai dalyvavo dviejose tarptautinėse konferencijose, vykusiose Indijos sostinėje Delyje.

Įkvėpimo sėmėsi Indijoje

Keturi programos „Renkuosi mokyti!“ mokytojai ir alumnai dalyvavo dviejose tarptautinėse konferencijose, vykusiose Indijos sostinėje Delyje 02 21–03 02.

Viena iš Lietuvos atstovių, Vilniaus „Santaros“ vidurinės mokyklos lietuvių kalbos mokytoja **Sigita Komarovskytė**, „Dialogui“ pasakoja, jog kasmetinėje programos „Teach For India“ tarptautinėje konferencijoje „InspirED“ („Įkvėpimas švietime“) vyko daugybė seminarų, užsiėmimų ir susitikimų, kuriuos vienijo vienas tikslas – įkvėpti mokytojus siekti kuo didesnių iššūkių švietimo srityje, nepaliauti tikėti kiekvienu mokiniu, padėti mokiniams suvokti, kad išsilavinimas gali pakeisti kiekvieno jų ateitį.

Pasaulinio švietimo tinklo „Teach For All“ konferencija „Global Teaching Summit“ („Pasaulinis mokytojų susitikimas“) buvo orientuota į asmeninės lyderystės ugdymą. Konferencijos metu vyko daugybė diskusijų apie tai, kokiomis vertybėmis vadovaujama dirbant mokytoju, su kokiais iššūkiais susiduriama ir kokios vizijos siekiama dirbant su mokiniais. Konferencijos metu buvo sudarytos galimybės ne tik susipažinti su skirtingų pasaulio šalių švietimo kontekstais, bet ir iš arti pamatyti Indijos švietimo sistemą: vyko diskusijos su programos „Teach For India“ mokytojais, konferencijos dalyviai vyko į skirtingas mokyklas ir stebėjo jose vykstančias pamokas, turėjo galimybę pabendrauti su mokiniais ir jų tėvais.

„Po intensyvios seminarų, užsiėmimų ir diskusijų savaitės į savo mokyklas sugrįžome kupini naujų idėjų ir didelio užsidegimo dirbti dar geriau“, – rašo mokytoja S.Komarovskytė.

EGZAMINAI

Kodėl nesensta senoji literatūra?

▷ Atkelta iš 1 p.

Toks samprotavimas logiškas, suprantamas. Galima mokiniui ilgai ir nuobodžiai aiškinti, kad jis nėra koks grybas, atsiradęs miške per naktį. Žmogus kaip sąmoninga būtybė susideda iš daugybės sąmoningumo linijų, ir nė viena jų neprasideda šiandien. Visos mūsų žinios, mintys, mąstymo būdas, visa mūsų sąmonė ir savimonė daugybe nematomų gijų driekiasi iš praeities. Mes esame tarsi suformuoti begalinių žmonijos patirčių ir atskirai nuo žmonijos dvasinės kultūros mūsų kaip asmenų nėra. Atskirai mes esame tik kūnas, tik organizmas. Todėl sąmonę turi tik tas, kuris turi praeitį, kuris turi atmintį. Žmogus be atminties – tuščia vieta, tiesiog niekas. Ir mūsų kaip asmenų dvasinė reikšmė priklauso nuo praeities perspektyvos: kiek pajėgiame save susieti su tautos ir žmonijos kultūros linijomis, tuo aiškiau save suvokiame ir tuo daugiau turime savizinos bei laisvės. Mūsų gyvenimas tada nėra tiesiog buvimo inercija: suvokdami savo praeitį, kuriame savo ateitį.

Bet tai jau filosofija, mokiniui gali būti sudėtinga.

Kitas kelias svarstant seno ir naujo literatūroje dichotomiją: rasti bendrą vardiklį. Tas visos literatūros bendras vardiklis yra žmogus. Ir klausiamo: ar žmogus per tą laiką, kai buvo pradėtas rašyti knygos, labai pasikeitė? Cezaris, Kleopatra, Homero karžygiai? Jie nenugulė į istorinius archyvus su kitomis archeologinėmis dulkėmis, jie nuolat prisikelia mūsų kultūroje – apie juos rašomos knygos, kuriami kino filmai, net su pačiais žymiausiais aktorais ir pažangiausiomis kino technologijomis. Nes mums visiems reikia gyvenimo kaip aistros, kaip nuotykių, kaip meilės; gyvenimas visuomet buvo geismo proveržis, jis visuomet buvo tragiškas žmogiškuoju nuopoliu ir didingas žmogaus prisikėlimo, dvasinio atgimimo troškimas.

Žmogus, kaip visos literatūros bendras vardiklis, yra vertybė savaime. O grožinė literatūra yra žmogaus ir žmonijos dvasinės savizinos kelias, žmogaus dvasinės vertės argumentas ir dokumentas.

Ir tada: jeigu praeities žmonės buvo herojiški ir jeigu jie

klausė apie savo buvimo prasmę, tai jų klausimai ir ieškojimai tebesitęsia ir dabartyje – kas pradėta seniausiais laikais, tęsiame mes – žmonės, buvusių žmonių palikuonys.

Pamėginkime šią temą apsvarstyti kartu.

Vienas iš galimų samprotavimo kelių

Žmonių papročiai laikui bėgant keičiasi, bet pats žmogus ir jo vertybės lieka tos pačios. Žmogus visada yra žmogus: jis turi prigimtinius gyvybinius poreikius, jam svarbu gyventi saugioje visuomenėje, kurioje galima pasitikėti žmonėmis, taip pat tikėtis iš jų pagarbos, draugystės, meilės. Niekada nepraras svarbos tokios vertybės kaip asmens sąžiningumas, teisingumas, dora, darbštumas, gebėjimas aukotis dėl kitų žmonių. Visos tos moralinės žmogaus savybės – amžina literatūros tematika. Knygos gali būti seniai parašytos, todėl mes jas vadiname senąja literatūra, bet iš tikrųjų geros knygos nesensta. O nesensta todėl, kad jos žmonėms yra įdomios ir reikalingos. Jeigu mus patraukia jų herojai, jeigu mes įsijaučiame į jų gyvenimus, reiškia, jie mums vienaip ar kitaip yra svarbūs. Ir, matyt, svarbūs yra teigiami herojai (ne kokie niekšai bei klastūnai), mums patrauklūs jų stiprūs jausmai, ryžtingi sprendimai, meilės jėga, gebėjimas įveikti savanaudiškumą ir padėti kitiems žmonėms. Mes žavimės visų pirmiausia teigiamais veikėjais, tokiais žmonėmis, kurie randa jėgų gyventi dėl aukštų idėjų. Juk su tokiais žmonėmis ir mūsų gyvenimas yra stipresnis, teisingesnis, saugesnis.

Žinoma, laikui bėgant žmogaus ir visuomenės papročiai ir tikslai keičiasi, bet principai lieka tie patys. Visų vertybių pagrindas – žmogaus noras gyventi. O vertybės yra visa tai, kas jam padeda gyventi. Tos vertybės įkūnijamos teisingoje visuomenėje. Tačiau teisinga visuomenė visada yra tik idealas, tik siekinys.

Matyt, didžiausia literatūros herojaus svarba – jo veiksmų moralinis turinys, asmenybės principai, charakterio taurumas. Štai tie dalykai ir nesensta, kaip ir geros knygos. Juk senoji literatūra yra ne visos kažkada parašy-

tos knygos, bet klasika – patys geriausi kūriniai, kuriuos patikrino laikas.

Kaip priešprieša senajai literatūrai dabartinės knygos yra tarsi dar nesubrendusios, jų meninė išliekamoji vertė dar neatpažinta. Apskritai šiandien gyvename didžiuliam informaciniame sraute, nepajėgiame aprėpti visų išleidžiamų knygų, todėl šis šandieninės literatūros chaosas ne tiek padeda mums susikaupti ir atpažinti tikrus dalykus, kurie stiprintų mūsų sąmonę ir asmenybę, kiek mus išblaško ir net gniuždo, dvasiškai nuvargina. O štai senoji literatūra – nors ir ne visa ji mums gali būti įdomi – turi tarsi kokybės sertifikatą. Nes tai – klasika, o klasika visur ir visada galima pasitikėti. Klasika niekuomet „neišeina iš mados“. Pasakytume dar daugiau: visų naujų kūrinių vertė netiesiogiai patikrinama pagal klasikos etalonus, ir neatsirastų tokio autoriaus, kuris drįstų pareikšti ką nors sukūręs geriau už klasikus. Ar koks nors šiuolaikinis poetas galėtų tvirtinti, kad jis yra didesnis už Maironį? To nebūtų pasakęs net pats Sigitas Geda. Ir nors dabar jau niekas taip nerašo, kaip rašė Maironis (romantinis jo stilius ir atviras jausmingumas tarsi paseno), bet jis mums yra ir mūsų poezijos pradžia, ir orientyras.

O žmogaus vertybės – jos visada tos pačios, tik mes jas perrašome nauja kalba, pritaikome naujoms sąlygoms. Juk jeigu gyvenimas nesikeistų, mums nereikėtų ir naujų knygų – užtektų senosios literatūros. Bet ne, mums reikalinga ir viena, ir kita: senoji literatūra kaip sukaupta žmonijos patirtis, ir naujoji, mūsų literatūra, kurioje išrašome mūsų gyvenimus ir mūsų problemas. Bet žmogiškųjų vertybių esmė lieka ta pati, kaip ji yra aiškiausiai išsakyta Jono Biliūno kūryboje: „Ir visi buvo laimingi.“

Visi žmonės nori būti laimingi, tai labai paprasta, nes toks yra gyvybės balsas.

Literatūra yra ilgas žmonijos kelias į savo laimę, kuri visuomet yra mūsų vilčių horizonte, kaip aukštas idealas, kuris negali tapti realybe, nes tai būtų žmonijos kelio ir jos laiko pabaiga.

Regimantas TAMOŠAITIS

Parodyk, ką moki!

Panevėžio „Vyturio“ progimnazijoje projektinė veikla – neatsiejama moksleivių ugdymo proceso dalis. Ja siekiama sukurti sąlygas stiprinti bendrųjų ir dalykinių kompetencijų pagrindus. Mokslo metų pradžioje 6–8 klasių moksleiviams yra siūloma pasirinkti norimą įgyvendinti projektą ir plėtoti šią veiklą per visus mokslo metus, mokantis dirbti savarankiškai, stiprinant savo komunikacinius gebėjimus.

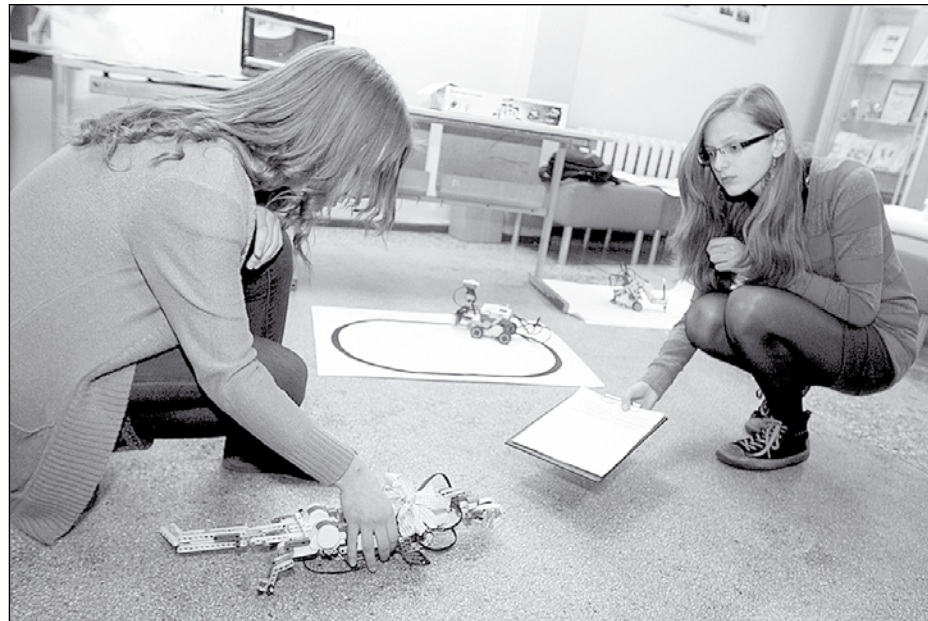
Šiųmetinių aštuntokų projektinė veikla išties įvairi, tuo galėjo įsitikinti renginio „Parodyk, ką moki!“ dalyviai. Šis renginys – jau tradicija tapęs aštuntų klasių moksleivių projektinės veiklos pristatymas mokyklos bendruomenei.

Renginys prasidėjo mokinių sukurtų darbų paroda. Čia buvo galima pamatyti projektinės grupės „Robotika“ (mokytoja Renata Burbaitė) sukurtus robotukus, grupės „Parodyk, kuo gyveni“ (mokytoja Lina Kučinskienė) sukurtą reklaminį filmuką apie mokyklą bei nuotraukų albumų parodą, grupės „Socialinis eksperimentas“ (mokytoja Danguolė Ožalinskienė) pateiktis bei plakatus. Pasigrožėti iš perdirbto popieriaus sukurtais darbais kvietė grupė „Senas naujas popierius“ (mokytoja Sonata Petraitienė) bei įvairia technika atliktų darbų ekspoziciją parengusi grupė „Oho-ho“ (mokytoja Ramunė Mataitienė). „Vėjo

malūnai“ (mokytoja Julius Budnikas) nustebino gausia ir išradinga malūnų paroda.

• Grupė „Vėjo malūnai“ savo prisistatymą pradėjo J. Erlicko eilėraščiu šia tema. Moksleiviai pasakojo apie vėjo malūnų atsiradimą, paskirtį, tipus, įvairovę, demonstravo savo kūrybinius darbus – įvairiausių konstrukcijų vėjo malūnų maketus. Džiugu, kad šios projektinės grupės moksleiviai turėjo unikalią galimybę susipažinti (ir supažindinti kitus) su kadaise Lietuvos kraštovaizdį puošusių malūnų istorija – kultūrinio paveldo palikimu, tuometiniais technikos laimėjimais.

• Intriguojančiu klausimu apie tai, ar vienu metu popierius gali būti ir naujas, ir senas, prasidėjo projektinės grupės „Senas naujas popierius“ pristatymas. Moksleiviai kalbėjo apie popieriaus perdirbimo svarbą, apie būtinybę saugoti gamtą, rūšiuoti atliekas, apie šiltnamio efekto padarinius. Įdomu buvo išgirsti, kad aštuntokai popierių bandė pasigaminti iš skirtingų žaliavų, o geriausiai sekėsi tai daryti iš popierinių dėžučių kiaušiniams. Akivaizdu, kad šio kūrybinio projekto dalyviai jau turi patirties apie tai, kad ne viskas, kas panaudota, – seni sąsiuviniai, pakavimo popierius, įvairios dėžutės, – yra šlamštas.

■ Robotai pjausto daržoves, piešia, seka liniją, ranką, – tokius mažus stebuklus demonstravo „Robotikos“ projektinė grupė.

• „Tai bent „Oho-ho“ merginos! „Vyturio“ princesės!“ Taip pasakojimą apie savo veiklą pradėjo „Oho-ho“ projektinė grupė. Ji nustebino veiklos įvairovę – rūbų atnaujinimo technika balinimo būdu, nagų dekoravimas, makiažas, tapyba ant šilko, asambližas, darbai, atlikti papjė masė technika, dekupažas... Scena tiesiog pražydo išpūdingais tapybos darbais – rankų darbo paveikslais. Supratome, kad tikrai daug per šiuos mokslo metus merginos padirbėjo. O svarbiausia – įgijo įgūdžių, pasitikėjimo savimi, turėjo galimybę atsiskleisti bei lavinti savo kūrybinius sugebėjimus. Nepamiršti kūrybos merginoms linkėjo ir jų vadovė.

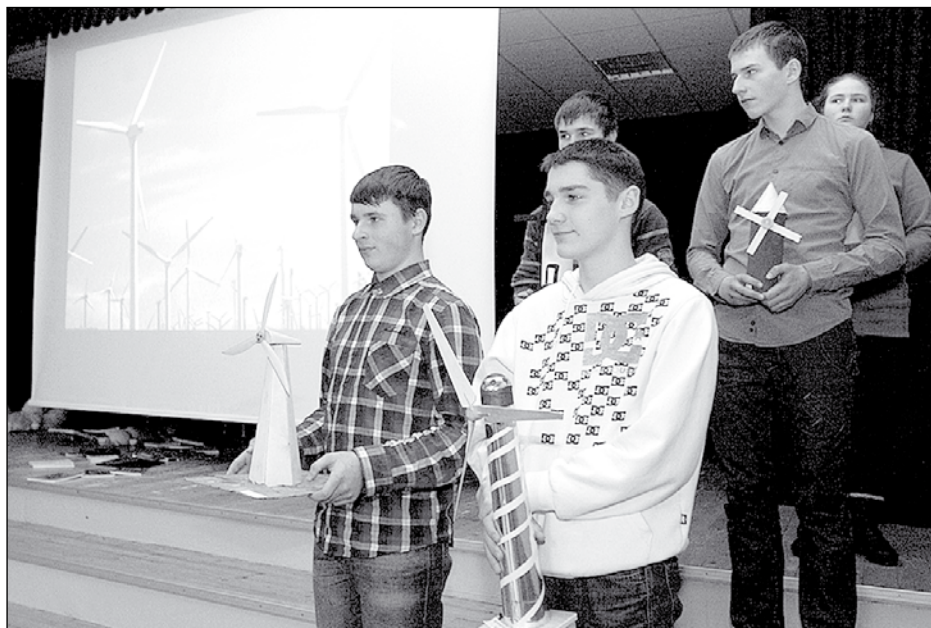
• Apie įvairias socialines problemas ir šių problemų sprendimo būdus renginio dalyviams kalbėjo projektinės grupės „Socialinis eksperimentas“ moksleiviai. Aštuntokai pasakojo apie tokias socialines problemas kaip emigracija ir vaikai, anoreksija, narkotikai, rūkymas, smurtas, patyčios; pasidalino patirtimi apie tai, kad projekto metu išmoko atlikti tyrimus, kurti skaidres, plakatus, lankstinukus. Svarbu, kad pačių moksleivių surinkta informacija – pateiktys, plakatai – pristatoma kitų klasių mokiniams. „Socialinis eksperimentas“ – tai grupė aštuntokų, supratusių, kad negali likti abejingi socialinėms problemoms, ir siekiančių, kad abejingų šiais klausimais būtų kuo mažiau.

• Robotai pjausto daržoves, piešia, seka liniją, ranką, – tokius mažus stebuklus demonstravo „Robotikos“ projektinė grupė. Pristatydami savo unikalią veiklą aštuntokai pasakojo apie robotų naudą, galimybes, apie robotus, naudojamus asmeniniams tikslams. Vieni jų skirti pagalbai išsikviesti, kiti – buičiai palengvinti. Ypač visus sudomino moksleivių sukurtas robotukas piešėjas – buvo pademonstruoti čia pat atlikti darbai, bei robotas-krokodilas. Išgirdome ir apie sukurtą robotą, mušantį sviestą. Moksleiviai pasakojo apie tai, kaip sekėsi programuoti, konstruoti bei gilintis į mokslo naujoves.

• Paskutiniai savo veiklą „Gyvenimo būdo“ laidos stiliumi pristatė projektinė grupė „Parodyk, kuo gyveni“. Šios grupės aštuntokai projektinės veiklos metu tapo fotomenininkais, filmų, fotografijų albumų, meninių koliažų kūrėjais, videomontuotojais. Mokiniai demonstravo savo sukurtus darbus. Tai išties įvairi ir mokinių kūrybinius sugebėjimus atskleidžianti bei lavinanti veikla.

Išradingi „Vyturio“ aštuntokai nenuvylė metų renginį „Parodyk, ką moki!“ stebėjusių mokytojų, tėvelių, svečių. Turėjome galimybę pasidžiaugti jaunų žmonių išmone, išradingumu, kūrybiniais ieškojimais ir atradimais.

Irena VERTELKIENĖ,
Panevėžio „Vyturio“ progimnazijos mokytoja

■ Projektinė grupė „Vėjo malūnai“ savo prisistatymą pradėjo J. Erlicko eilėraščiu būtent šia tema.

➤ MOKYKLOSE

2013-ieji – Tarmių metai

Rokavos žemaitiška

Panevėžio „Minties“ gimnazijos moksleivė **Karolina Mikoliūnaitė** parašė „Dialogui“ apie savo mokykloje įvykusią žemaičių tarmės popietę, kurioje *rokavos žemaitiška*. „Viena iš renginio organizatorių lietuvių kalbos mokytoja Adelė Samuolienė, trečdalį gyvenimo praleidusi gimtojoje Žemaitijoje, o du trečdalius Aukštaitijoje, visiems įrodė, kad tai, ką kiekvienas atsinešame iš savo tėviškės – giliai įsišakniję ir negali pasimiršti. O ir „Žemaitė pasas“ (Žemaičių kultūros draugijos nario pažymėjimas), kurį pedagogė turi, įpareigoja. Mokytoja ragino ir aukštaičius burtis į kultūrinę draugiją, kurios siektų saugoti savo etninę kultūrą“, – dalijasi gimnazistė. Pasak informacijos autorės, renginyje dalyvavęs Lietuvos žemaičių kultūros draugijos Panevėžio skyriaus pirmininkės pavaduotojas Steponas Kubeckas visus nustebino gera atmintimi: susirinkusiesiems žemaitiškai padeklamavo ne vieną eilėraštį, susiedamas su išpūdžiais iš įvairių savo kelionių.

Tėvai piešė smėliu ir studijavo ląsteles

Net dvi dienas Šiaulių Simono Daukanto gimnazijoje vyko Tėvų dienos. Tėvai buvo supažindinti su 2012 metų gimnazijos veikla, pasiekimais ir darbo kryptimis 2013 metams, galėjo pabendrauti su klasių vadovais. Po to mokinių tėvai buvo pakviesti į pamokas – pamatyti ir išbandyti, kaip dirba gimnazijos mokytojai, kokia yra aktyvi, mąstymą skatinanti pamoka. Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja **Laima Tiepeliene** „Dialogui“ pasakoja: „Tėvai buvo suskirstyti į grupes. Kiekvienai grupei pravesta po 4 užsiėmimus. Integruotos muzikos ir lietuvių kalbos pamokos dalyviai kūrė eilėraštį ir grojo muzikos instrumentais. Biologijos pamokoje tėvai, išklausę teorinę medžiagą apie ląstelę, savo žinias pritaikė laboratorijoje dirbūdamiesi prie mikroskopų. Dailėje išbandė savo kūrybines galias piešdami smėliu. Dar vyko istorijos, anglų kalbos, matematikos, fizikos-chemijos užsiėmimai. Antrojų tėvai buvo supažindinti su artėjančia lietuvių kalbos ir matematikos patikra, ketvirtokų tėvai – su brandos egzaminų organizavimo tvarka. Tėvai buvo pakviesti ir į sporto salę, kur apžiūrėjo treniruoklių, aerobikos sales, mokinių persirengimo kambarius...“

■ Tėvai apžiūrėjo ir treniruoklius, aerobikos sales...

Nauja galimybė Lietuvos socialinio ugdymo specialistams tobulinti tyrėjo kompetencijas: LSPA kviečia įsijungti į projektą „Lietuvos MTEP pajėgumo didinimas ugdant socialinio ugdymo tyrėjų kompetencijas“

Lietuvos socialinių pedagogų asociacija (LSPA) yra nevyriausybinė organizacija, vienijanti XXI amžiaus profesijos atstovus – socialinius pedagogus. Šie specialistai Lietuvos ugdymo įstaigose atsirado nuo 2001 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybei patvirtinus Socialinių pedagogų įvedimo ugdymo institucijose programą.

Socialiniai pedagogai dėl savo veiklos įvairovės mūsų visuomenėje yra vadinami vaiko gerovės saugotojais, vaiko advokatais, pagalbos vaikui ir jo šeimai koordinatoriais. Atliekamų funkcijų įvairovė bei dažnas susidūrimas su naujomis, visuomenei dar nežinomomis problemomis ir jų sprendimo paieška, reikalauja iš šių specialistų nuolatinio kvalifikacijos tobulinimo, esamų kompetencijų plėtojimo ar naujų įgijimo.

Siekdama atliepti šį poreikį LSPA nuolat organizuoja seminarus, konferencijas bei rengia ir įgyvendina įvairaus lygmens kvalifikacijos tobulinimo projektus: 2006–2008 m. buvo įgyvendintas BPD projektas „Vaikų, iškrentančių iš bendrojo lavinimo sistemos, skaičiaus mažinimas, stiprinant prevencinių grupių veiklą ugdymo institucijose“ (www.vaikogerove.lt); 2009–2010 m. – Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinio mechanizmo subsidijų projektas „Socialinių pedagogų virtualus kompetencijų vystymo centras“ (www.lspa.lt); 2012 m. – nacionalinis projektas „Socialinių pedagogų sėkmės forumas“.

2013 m. sausio 31 d. LSPA pradėjo įgyvendinti projektą „Lietuvos MTEP pajėgumo didinimas ugdant socialinio ugdymo tyrėjų kompetencijas“. Projektas yra finansuojamas iš Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 3 prioriteto „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ VP1-3.1-ŠMM-05-K priemonę „MTTP tematinį tinklą, asociacijų veiklos stiprinimas“ (projekto Nr. VP1-3.1-ŠMM-05-K-02-015).

Projekto rengėjai rėmėsi integruotos humanitarinių ir socialinių mokslų, studijų ir verslo nacionalinės kompleksinės programos (toliau – HSM NKP) galimybių studijoje pateiktomis išvalgomis, kad moksliniai tyrimai ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) tyrimai bei rezultatai yra menkai panaudojami versle. Tai sąlygoja nepakankama žmogiškųjų išteklių kokybė bei informacinės-organizacinės struktūros, užtikrinančios glaudų bendradarbiavimą, trūkumas ir neišplėtojimas. Dėl šių priežasčių Lietuvos socialinių pedagogų asociacija ėmėsi iniciatyvos įgyvendinti projektą „Lietuvos MTEP pajėgumo didinimas ugdant socialinio ugdymo tyrėjų kompetencijas“.

Projekto tikslas – ugdant socialinio ugdymo tyrėjų gebėjimus ir kompetencijas bei sukuriant socialinį partnerystės tinklą prisidėti prie MTEP pajėgumo didinimo ir efektyvaus HSM NKP koordinavimo.

Projekto metu bus atliktas tyrimas, kuris identifikuos, kokių kompetencijų trūksta socialinio ugdymo srities tyrėjams plėtojant tarpusavio ir tarpdisciplininį bendradarbiavimą bei partnerystę su privačiu sektoriumi. Vadovaujantis tyrimo rezultatais, bus parengta galimybių studija „Socialinio ugdymo srities tyrėjų kompetencijų ugdymo galimybės“.

Taip pat bus sukurta internetinė platforma, skirta neformalioju būdu įgyti trūkstamas kompetencijas, parengta mokymo medžiaga, organizuojami mokymai, rengiamos konferencijos.

Projekto tikslinė grupė – visi socialinio ugdymo srities tyrėjai. Įgyvendinus projektą bus sudarytos palankesnės sąlygos vystyti kryptingam ir darnesniai bendradarbiavimui tarp socialinio ugdymo srities tyrėjų, praktikų bei privataus sektoriaus atstovų. Tai sustiprins šios srities tyrėjų gebėjimus plėtoti tarpusavio ir tarpdisciplininį bendradarbiavimą bei partnerystės ryšius su privačiu sektoriumi. O visa tai sudarys prielaidas atsirasti didesniai inovacijų kiekiui, kad būtų atlieptas humanitarinių ir socialinių mokslų svaresnis indėlis į ekonomikos augimą ir konkurencingumą, – sako Lietuvos socialinių pedagogų asociacijos direktorė Auksė Petruškevičiūtė ir kviečia sekti informaciją apie projektą organizacijos svetainėje www.lspa.lt.

Užs. 421

Gerbiami mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai,
„Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis.
Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus –
rinkitės Jums patogiausią!

I. Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

☉ Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.

☉ Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

- » visiems metams – 175,89 Lt,
- » pusei metų (6 mėn.) – 95,94 Lt,
- » 3 mėn. – 47,97 Lt,
- » 1 mėn. – 15,99 Lt.

II. Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

Prenumeratos kaina

FIZINIAMS asmenims:

- » visiems metams – 87,95 Lt,
- » pusei metų – 52,77 Lt,
- » 3 mėn. – 29,74 Lt,
- » 1 mėn. – 10,00 Lt.

JURIDINIAMS asmenims (tiems, kam reikalinga sąskaita faktūra):

- » visiems metams – 115,69 Lt,
- » pusei metų – 63,74 Lt,
- » 3 mėn. – 32,57 Lt,
- » 1 mėn. – 11,79 Lt.

III. Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

- ☉ Švietimo aktualijos
- ☉ Straipsnių fragmentai
- ☉ Internetinė apklausa
- ☉ Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- ☉ Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

Jei nespėjote „Dialogo“ užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose, galite tai padaryti mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com bet kuriuo metu.

Ačiū, kad prenumeruojate „Dialogą“.

Didždvario gimnazija: konferencija, olimpiada, chemija ir labdara

Šiaulių Didždvario gimnazijos neformaliojo ugdymo mokytoja **Rasa Zvilnaitė** praneša apie tris minėtoje mokykloje įvykusius renginius: X matematikos ir IT mokytojų tarptautinę metodinę-praktinę konferenciją, Šiaulių apskrities mokyklų 11 klasių mokslivių Kazimiero Butkaus anglų kalbos olimpiadą ir netradicinę chemijos pamoką Gruzdžių vaikų socializacijos centro auklėtiniams.

• Matematikos ir IT mokytojų konferencijoje „Mokinių kūrybinio mąstymo ugdymas matematikos ir informacinių technologijų pamokose“ apie matematikos vaidmenį šiandienos kultūroje ir kodėl reikia mokytis matematikos kalbėjo VU Matematikos ir informatikos instituto habil. dr. Rimas Norvaiša. Aptarta naujų technologijų įtaka ugdymo procesui, elektroninių įgūdžių ugdymo svarba. Savo šalių švietimo sistemas ir matematikos mokymo ypatumus pristatė Europos savanorių tarnybos savanoriai L.Tsertsvadze (Gruzija) ir G.Gulsen (Turkija). Patirtis mokant matematikos Suomijos ir Švedijos mokyklose apibendrinta videopranešime. Dr. R.Simonovits iš Graco „HAK Grazbachgasse“ mokyklos (Austrija), prisijungęs nuotoliniu būdu, konferencijos dalyviams pristatė Austrijoje sukurta ir plačiai matematikos pamokose naudojamą programą „M@th desktop“. Iš klausė plenarinių posėdžių pranešimus, konferencijos dalyviai dirbo grupėse. Aptarta mokinių kūrybiškumo, motyvacijos, bendrųjų kompetencijų ugdymo klausimai, matematikos ir kitų dalykų integravimo galimybės.

• IX Šiaulių apskrities mokyklų vienuoliktokų Kazimiero Butkaus anglų kalbos olimpiadą surengė Didždvario gimnazijos anglų kalbos mokytojos ir miesto anglų kalbos mokytojų asociacija. Dalyvavo moksleiviai iš Šiaulių „Santarvės“ vidurinės mokyklos ir „Romuvos“, Stasio Šalkauskio, „Saulėtekio“, Didždvario, Juliaus Janonio, Lieporių, Šiaulių universiteto, Šiaulių r. Meškuičių, Kuršėnų Lauryno Ivinskio, Gruzdžių, Radviliškio Lizdeikos, Vaižganto bei Kelmės Jono Graičiūno gimnazijų. Olimpiados dalyviai atliko klausymo, skaitymo, kūrybinio rašymo ir kalbėjimo užduotis anglų kalba.

Olimpiada organizuojama nuo 2005 metų. Pirmas šešias vietas užėmę mokiniai apdovanojami pinigineis premijomis, kurioms lėšas skiria olimpiados globėjas Kazimieras Butkus – šiuo metu Australijoje gyvenantis lietuvis išeivis, kilęs iš Šiaulių apskrities, įvairių fondų bei premijų steigėjas, remiantis ir globojantis gerai besimokantį jaunimą.

• Didždvario gimnazijoje apsilankiusiems Šiaulių r. Gruzdžių vaikų socializacijos centro auklėtiniams surengtoje netradicinėje chemijos pamokoje gimnazijos antroakai demonstravo įspūdingus bandymus, aiškino vykstančias chemijos reakcijas.

Šiuo gruodžių vizitu užbaigta nuo praėjusių metų Kalėdų vykusio akcija „Vaikai – vaikams“, kurios metu Didždvario gimnazijos bendruomenė – mokiniai ir mokytojai buvo kviečiami dovanoti nebenešiojamų rūbų, nebereikalingų žaidimų ar žaislų, atnešti perskaitytų knygų.

Akcija „Vaikai – vaikams“ Didždvario gimnazijoje rengiama jau antrą kartą. Pirmą kartą didždvariečiai patys vežė surinktas knygas bei kitus daiktus į Gruzdžius. Šiomet nuspręsta gruodžių pasikviesti į svečius.

Ši akcija surengta Didždvario gimnazijos chemijos mokytojos Virginijos Savickaitės iniciatyva.

■ Net ir nepasirinkusiesiems mokytis chemijos padarė įspūdį nedeginanti ugnis ir rankose sproginėjančios putos.

Jaunųjų klovainiškių karjeros savaitė

Pakruojo r. Klovainių pagrindinės mokyklos direktoriaus pavaduotoja ugdymui **Vita Peželienė** parašė „Dialogui“ apie savo mokyklos karjeros savaitę. Ją pradėjo 8 ir 10 klasių mokinių išvyka į Šiaulių valstybinę kolegiją. 1–7 klasių mokiniai mokėsi pažinti karjeros pasaulį, pasirinkdami netolimas keliones: pradinukai Pakruojo dvaro sodyboje susipažino su kalvio amatu, piešė įvairius darbo įrankius, mokykloje surengta jų piešinių paroda; 5–7 kl. mokiniai Pakruojo policijos komisariatare turėjo galimybę iš arti pamatyti šios profesijos kasdienybę. O dar mokinių laukė pažintis su žmonėmis, dirbančiais savo mėgstamą darbą: mokykloje svečiavosi Rozalimo nuovados įgaliotinė E.Kielienė, Klovainių vaikų lopšelio-darželio virėja V.Mataitienė, seniūnijos socialinė darbuotoja A.Norvilienė ir Klovainių girininkijos miškininkas M.Povilionis. Paskutinę savaitės dieną 8 ir 10 kl. mokiniams karjeros pamokas vedė Pakruojo suaugusiųjų ir jaunimo švietimo centro karjeros konsultantė G.Jasiūnienė.

Kad gyvenimas nepristigtų spalvų...

Apie nuplauktus kilometrus, apie dalyvavimą įvairiuose projektuose, apie savo ekologinę veiklą, apie matytas šalis, patirtus įspūdžius ir sutiktus žmones Panevėžio Skaistakalnio pagrindinės mokyklos 6–9 klasių mokiniams papasakojo Vidmantas Urbonas, triatlonininkas, treneris, ekologas, politinis bei visuomenės veikėjas, muzikantas... Savo pasakojimą svečias iliustravo įspūdingomis nuotraukomis iš tolimų kraštų. „Mokiniams buvo labai įdomu, kaip pavyksta suderinti tiek skirtingų veiklų. Į šį klausimą svečias atsakė braižydamas lentoje grafiką primenančias figūras. Į kiekvieną figūrą, kurios viršūnėje yra tikslas, svajonė, V.Urbonas kvietė mokinius kopti žingsnelis po žingsnelio: jei eisi į tikslą kryptingai, drąsiai, karjeros kelias bus tikrai įdomus, spalvingas, o gyvenimas pilnas prasmės. Susitikimo pabaigai svečias grojo gitara, mokiniai dainavo kartu su juo“, – pasakoja „Dialogui“ Panevėžio Skaistakalnio mokyklos ugdymo karjerai koordinatorė **Stanislava Arlauskienė**. Pasak informacijos autorės, idėja surengti susitikimą su šiuo įdomiu žmogumi kilo geografijos mokytojai, gamtos saugos būrelio vadovei J.Ablėnei.

■ V.Urbonas pasakoja mokiniams apie nuplauktus kilometrus, matytas šalis, patirtus įspūdžius.

Draugiškos varžybos ir atsispaudimai pralaimėjusiesiems

Šventosios pagrindinėje mokykloje organizuotas sporto renginys – draugiškos varžybos. Jose dalyvavo 6–10 kl. mokiniai ir Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato (PK) bei Palangos miesto PK pareigūnai. Renginiu buvo siekiama, kad vaikai įgytų daugiau pasitikėjimo policija, kad stiprėtų geranoriškas abipusis bendravimas.

„Greičio ir atidumo, pusiausvyros išlaikymo, susikaupimo, taiklumo estafetėse policininkai ir mokiniai rungtyniavo bendrose komandose. Vieniems geriau sekėsi varyti lazdomis kamuoliuką, kiti taikliau mėtė į taikinį, treiems pavyko greičiau įveikti užduotį „Išgelbėk porininką“, dar kitiems sekėsi tritaškių rungtyje. Susumavus rezultatus, kova baigėsi lygiosiomis. Aistringas mūšis virė krepšinio aikštelėje: pirmąjį kėlinį, visus nustebinę vikrumu, išverme ir gebėjimu taikliai mėtyti tritaškius, laimėjo mokiniai. Policininkų komandai teko ne juokais paplušėti, kad iškovotų pergalę antrajame kėlinyje. Teisėjas K.Litvinas pralaimėjusioms komandoms buvo negailestingas: jų nariai turėjo padaryti po 10–15 atsispaudimų.

Renginys baigėsi mokinių apdovanojimu policijos įsteigtais prizais, – pasakoja „Dialogui“ Palangos miesto PK vyr. specialistė **Genovaitė Jociuvienė** ir Šventosios pagrindinės mokyklos direktoriaus pavaduotoja ugdymui **Danutė Petkienė**.

Pirmieji debatai Molėtų gimnazijoje

Molėtų gimnazijoje gruodį įkurto debatų klubo vadovė **Valentina Zapolskienė** praneša „Dialogui“ apie įvykusius pirmuosius debatus tema „Rūkymą nepilnamečiams reikia uždrausti“. Dalyvavo debatų klubo nariai, mokytojai, III klasių mokiniai. „Dvi komandos – teigiančiųjų ir neigiančiųjų – remdamosi svariais argumentais, pagrįstais faktais, statistika ir įdomiais pavyzdžiais stengėsi įrodyti teisėjams ir auditorijai savo tiesą. Įtemptą kovą praskaidrino muzikinė pertrauka – muzikavo du gimnazistai. Žiūrovai savo emocijas ir palaikymą aktyviai reiškė skirtingų spalvų kortelėmis. Abi komandos pademonstravo kruopštų pasiruošimą, žinias, oratorinius įgūdžius ir entuziazmą. Ir teisėjai balsavo už teigiančiųjų komandą, kuri šmaikščiai ir išsamiai įrodė, kad rūkymą nepilnamečiams reikia uždrausti“, – pasakoja informacijos autorė.

Sėkminga pamoka: kokia ji?

Panevėžio r. Naujamiesčio vidurinėje mokykloje organizuota metodinė diena tema „Sėkmingos pamokos struktūra ir svarbiausi elementai“. Joje naujamiestiečiai skaitydami pranešimus ir vesdami atviras pamokas pasidalijo gerą patirtimi su kolegomis iš kaimyninių Berčiūnų bei Upytės Antano Belazaro pagrindinių mokyklų, Smilgių vidurinės ir Radviliškio r. Baisogalos gimnazijos. Metodinėse grupėse įvairių dalykų mokytojai aptarė pagrindinius pamokos organizavimo aspektus, mokymosi motyvacijos skatinimo būdus, paruošė idėjų ir kompetencijų plakatus.

Svečiai ir šeimnininkai dėkingi pagrindinei renginio organizatorei Astai Žaludienei – Naujamiesčio vidurinės mokyklos metodinės tarybos pirmininkei. „Dialogui“ apie renginį parašė **Birutė Žigienė** (Naujamiesčio m-kla) ir **Lina Stirbienė** (Baisogalos gimn.).

Mokytojas, užkariavęs kosmosą

Konstantinas Ciolkovskis – genialus rusų mokslininkas savamokslis, šiuolaikinės kosmonautikos teorijos pradininkas, rašytojas-fantastas, mokytojas, mąstytojas ir pranašas, kosmoso įsisavinimo pionierius sovietinėje Rusijoje.

Nors įprasta Ciolkovskį visų pirma sieti su raketos išradimu, jis, daugiau nei 400-ų filosofijos darbų (dauguma jų iki šiol likę rankraštiniu pavidalu) autorius, primygtinai tvirtino raketų teoriją sukūręs tik kaip priedą prie savo kosminės filosofijos, – raketa esanti tik transporto priemonė, o jos, kaip žinome, su laiku keičiasi...

Bėdos paženklintas

Gimė Konstantinas Ciolkovskis 1857 m. rugsėjo 17 d. Rusijos Riazanės srities Iževsko kaime trylikos vaikų šeimoje. Jo tėvas buvo lenkų dvarininkas, o motina, Marija Jumaševa, turėjo totoriško kraujo. Taigi Konstantino gėnuose būta pakankamai „sprogstamojo mišinio“. Jis mėgo skaityti, fantazuoti, karstyti stogais ir laiptoti po medžius, nuo kurių kartais nušokdavo norėdamas „paskraidyti“. Buvo linkęs į lunatizmą – atsikeldavo naktį ir klaidžiodavo po kambarius.

Po persirgtos skarlatinės būdamas devynerių Kostia prarado klausą. Šį momentą kai kurie tyrinėtojai laiko lemiamu jo gyvenime: seniai nustatyta, jog vieno iš jutimo organų praradimas priverčia aktyviau funkcionuoti kitus. Ciolkovskio situaciją galima priskirti retųjų grupei: praradus klausą ėmė aktyviai reikštis jo intuityva, arba tai, ką įprasta vadinti paranormaliais sugebėjimais. O jei dar tiksliau – jam atsivėrė kitoks pasaulio jutimas, pasižymintis vienovės išgyvenimu, ypatingu ryšiu su gamta bei kosmosu.

Laikui bėgant Ciolkovskio sveikata kiek pagerėjo, tačiau užbaigti gimnazijos būsimo mokslininkas taip ir neįstengė. Nepaisant to, 1873-iaisiais jis, šešiolikmetis, pabandė stoti į Maskvos universitetą. Tiesa, nesėkmingai – be gimnazijos diplomo jo nepriėmė. Neprarasdamas vilties įgyti gerą išsilavinimą vaikinukas ėmė mokytis savarankiškai. Trejus metus, beveik neišeidamas iš bibliotekos, jis gilino chemijos, matematikos, astronomijos ir mechanikos žinias. Jau jam ir šovė į galvą mintis sukurti mašiną, kuri galėtų atsiplėšti nuo Žemės...

Keistuolis išradėjas

Tačiau gyventi Maskvoje buvo brangu. Ciolkovskis, kad ir kaip stengėsi, neišgalėjo apsirūpinti pakankamomis lėšomis, taigi 1876 m. tėvas jam liepė parvykti į namus Viatkoje, kur tuo metu gyveno. Ten Ciolkovskis išlaikė egzaminus, gavo mokytojo diplomą ir ėmė mokytojauti Borovske, esančiame už 100 km nuo Maskvos.

Borovske Ciolkovskis vedė ir pora susilaukė keturių vaikų (vėliau Kalugoje – dar trijų). Kad ir toli nuo pagrindinių Rusijos mokslo centrų, būsimo išradėjas nusprendė savarankiškai imtis labai jį dominusios srities – aerodinamikos tyrinėjimo.

Daugelis miestelio gyventojų Ciolkovskį laikė keistuoliu: mokykloje, kur dėstė, jis, priešingai nei kolegos, nerinkdavo „duoklės“ iš pritinginčių mokinių, visais klausimais turėjo savo nuomonę, nedalyvaudavo kolektyvinėse pramogose, o ir pats nieko nešventė, mažai su kuo bendravo, buvo užduras ir vis kažką „išradinėjo“.

Savo tyrinėjimus būsimo kosmonautikos tėvas pradėjo nuo to, kad sukūrė kinetinės dujų teorijos pradmenis. Tačiau nusiuntęs savo darbą Peterburge įsikūrusiai Rusijos fizikų-chemikų draugijai gavo atsakymą: dujų kinetinė teorija jau atrasta prieš 25-erius metus.

■ Konstantinas Ciolkovskis

Prarijęs šią nesėkmę kaip karčią piliulę Ciolkovskis tęsė darbus. Peterburge susidomėjo šiuo talentingu mokytoju ir jis buvo pakviestas tapti minėtos draugijos nariu. Tačiau jokios materialinės naudos jam iš to nebuvo.

Stebuklingas namas

1892 m. Ciolkovskis buvo perkeltas mokytojauti į Kalugą. Būtent čia susiformavo pagrindinės mokslininko idėjos. Name, kur Ciolkovskis gyveno, dabar įsteigtas muziejus.

Šį namą jis rinkosi pats. Sunku pasakyti, kas jį patraukė, nes buitiniu požiūriu tos vietos niekaip nepavadintum vykusia: miesto pakraštys, netoliese – griova, greta – upė, kiekvieną pavasarį išsiliejanti iš krantų ir grasinanti nuplauti neįmantrų statinį.

Dabar bioenergetikai vienu balsu tikina, jog šioje vietoje jaučiama kosminė energija. Jos poveikį vienas praktikuojantis ekstrasensas nusakė kaip baltai žydrus spindulius, sueinančius į vieną tašką.

Pats Ciolkovskis stipriausiai kosminių spindulių įtaką jausdavo antrajame namo aukšte, kur buvo įsirengęs kabinetą. Šio kabineto sienoje buvo įrengtos durys, vedančios ant nuožulnaus namo terasos stogo. Atsidaręs šias duris, jis įdėmiai stebėdavo dangų. Vienąsyk per saulėlydį prie pat horizonto jis išvydo tris taisyklingas raides „r A y“: angliškai šis raidžių junginys reiškia „spindulys“, o perskaitytas rusiškai – „rojus“... Po šios vizijos Ciolkovskis padarė vieną iš svarbiausių savo atradimų – išvedė Žemės traukos įveikimo formulę ir nustatė greitį, būtiną išvystyti, norint pasiūsti į erdvę kosminį aparatą – raketą.

Šiandien šiame kambaryje periodiškai atsisako tarnauti visa sudėtinga elektroninė technika. Neveikia nei fotoaparatai, nei vaizdo kameros. Moksliai šio reiškinio niekas negali paaiškinti.

Likus pusantrų metų iki savo mirties, Ciolkovskis persikraustė į didesnį ir komfortiškesnį namą, kurį jam padovanojo miestas. Beje, pasirinkimo mokslininkas neturėjo – jis tiesiog buvo supažindintas su dovanos įteikimo faktu. Bet naujoje vietoje jis jautėsi blogai – tarsi būtų kažką praradęs.

Artimųjų pasakojimai liudija, jog Ciolkovskis dažnai užmiršdavęs, kad gyvena jau naujoje vietoje: išėjęs pasivaikščioti, jis nuolat ateidavo prie savo ankstesniojo namo. Kažkas jį ten traukė.

Kosmiškasis materialistas

1895 m. buvo išspausdinta Ciolkovskio knyga „Svajonės apie žemę ir dangų“, po metų pasirodė jo straipsnis apie kitus pasaulius, protingas kitų planetų būtybes ir apie Žemės gyventojų bendravimą su jomis. Ciolkovskio darbus tyrinėjantys įvairių valstybių mokslininkai tvirtina, kad dalies jo atradimų ir išvalgų bei pramatymų ne-

įmanoma paaiškinti remiantis matematika, fizika ar kitais tiksliaisiais mokslais – visa tai labiau primena kažkokią „dieviškosios apvaizdos“ vaisius.

Tačiau pats Ciolkovskis laikė save užkietėjusiu materialistu. Jis niekada nevertė žodžio „Dievas“ ir pranašiškuose savo kosminės filosofijos darbuose rašė apie „kosmoso priežastį“...

Pasak Kalugos istoriko, archyvaro Andrejaus Nikonenkos, Ciolkovskis dažnai būdavo matomas Kalugos rajone, dabar vadinamame Požeminiu, netoli mokslininko namų. Čia esama požeminių katakombų, iškastų dar caraičio Lžedmitrijaus laikais ir skirtų slėptis nuo priešų. Ciolkovskis, vaikštinėdamas ten išimtinai nakties metu, ieškodavo kokių nors nežemiškos kilmės daiktų, kurie galėtų padėti užmegzti ryšį su kitomis galaktikomis.

Sprendžiant iš visko, bandymai prasiskverbti į katakombas jam pavyko. Vietos elgetos, kaip rašė to meto vietos laikraščiai, vienąsyk nusprendė pasekti išradėjo pėdomis ir vos neprarado žado, kai jų akyse stambus išradėjo siluetas tiesiog ištirpo nakties tamsoje. Po to mieste pasklido gandai, kad Ciolkovskis kažkaip stebuklingai prasmenga skradžiai žemę ir jau ten, požemyje, užmezga ryšį su kitų civilizacijų atstovais...

Pasaulinė mokslinė sensacija

1896 m. Ciolkovskis pradėjo rašyti savo pagrindinį veikalą „Kosminių erdvių tyrinėjimai reaktyviniais prietaisais“. Veikalas išvydo pasaulį 1903-iaisiais. Jame gvildentos raketinių variklių panaudojimo kosmose problemos: navigaciniai mechanizmai, kuro tiekimas, transportavimas ir kt. Tai buvo pasaulinė mokslinė sensacija.

Pirmieji penkiolika XX amžiaus metų buvo, ko gero, patys sunkiausi mokslininko gyvenime. 1902-iaisiais nusižudė jo vyresnysis, labai jam artimas sūnus, kiek vėliau kitas sūnus mirė, galiausiai nusižudė trečiasis... Dėl visų jų mirties mokslininkas kaltino save. Apskritai dar būdamas gyvas Ciolkovskis neteko penkių iš septynių savo vaikų, teliko dvi dukros ir vėliau septyni anūakai. 1908 metais, išsiliejus Okos upei, buvo užtvindytas Ciolkovskio namas, buvo negrąžinamai sugadinta daugelis vertingų aparatų, unikalių brėžinių, skaičiavimų, maketų, rankraščių. Fizikos-chemijos draugija deramai neįvertino Ciolkovskio pateiktų kosminių modelių ir atsisakė subsidijuoti jų atkūrimą po potvynio.

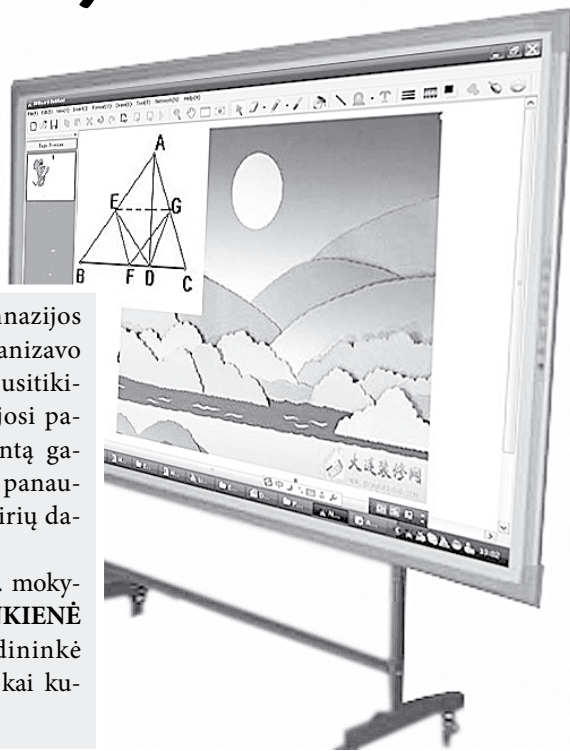
Atėjus į valdžią bolševikams situacija iš dalies pasikeitė – Ciolkovskio moksliniai ieškojimai sudomino naująją valdžią. Ji mokslininkui suteikė materialinę paramą. 1919 m. Ciolkovskis buvo išrinktas į socialistinę Akademiją (būsimą TSRS mokslų akademiją), 1921-iaisiais jam buvo paskirta pensija už nuopelnus mokslui.

Kosmonautikos genijus ir neįvertintas pranašas mirė 1935-ųjų rugsėjo 19 d.

Parengė Dana DOVYDAITYTĖ

KOLEGA – KOLEGAI

Interaktyvi lenta skirtingų dalykų pamokose

Tauragės Žalgirių gimnazijos metodinė taryba (MT) organizavo metodinių grupių atstovų susitikimą, kuriame mokytojai dalijosi patirtimi, kaip interaktyvią lentą galima tiksliai ir kūrybiškai panaudoti ugdymo procese per įvairių dalykų pamokas.

MT pirmininkė lietuvių k. mokytoja metodininkė **Dalia ČIUNKIENĖ** ir anglų k. mokytoja metodininkė **Janina PUKELIENĖ** aprašo kai kuriuos susitikimo momentus.

Interaktyvią lentą galima panaudoti įvairaus tipo pamokose. Ja galima valdyti kompiuterines programas, atlikti įvairius veiksmus ekrane, klausyti garso įrašų, stebėti paruoštą užduotį ir ją spręsti, daryti pamokų ar pamokų fragmentų įrašus ir kita. Interneto išteklių dar labiau praturtina mokiniams pateikiamą vaizdinę medžiagą, suteikia galimybę sukauptą informaciją naudoti reikiamu momentu. Kartu su šia lenta galima naudoti įvairių kitą įrangą: skaitytuvą, tinklo kameras, skaitmeninius fotoaparatus ir pan.

Džiugu, kad Žalgirių gimnazijoje visos metodinės grupės gali naudotis tvarkingai įrengtomis interaktyviomis lentomis, yra aprūpintos interaktyviomis mokymo priemonėmis, kiekviename kabinete veikia multimedijos aparatura.

Posėdyje kalbėjęs fizikos mokytojas A.Kiniulis pasakojo, kad pasitelkdamas interaktyvią lentą per pamokas gali efektyviau akcentuoti ir vizualizuoti svarbias sąvokas. Ir labai svarbu, kad čia pat, ekrane, galima rašyti pastabas, žymėti ar pabraukti svarbias vietas tiesiog ant atidary-

tų dokumentų, diagramų, tinklalapių, filmų, programų.

Chemijos mokytoja G.Banzinienė kaip svarbią išskyrė lentos suteikiamą galimybę viską, kas joje padaroma, išsaugoti byloje: piešinius, uždavinius, jų sprendimus, brėžinius galima išsaugoti, redaguoti, spausdinti, naudoti per kitas pamokas. Mokytojas gali įvairiai dėti pamokai paruoštą medžiagą pasitelkdamas įvairias lentos galimybes: objektą perkelti iš vienos vietos į kitą, slėpti, dirbti su spalvotomis priemonėmis. „Smart Board“ efektyviai naudojama pamokoje naujos temos aiškinimui, uždavinių sprendimui, lygčių rašymui, mokinių apklausai, įsivertinimui ir t. t.

Matematikos mokytojų gerą patirtį pristatė mokytoja A.Kuzmarskienė. Ji atkreipė dėmesį į tai, kad programinė interaktyvios lentos įranga „Smart Notebook“ geba atpažinti ranka rašytus matematinius veiksmus, atlikti skaičiavimus, pagal reiškinį sukurti lentelę bei grafiką, o tai matematikos mokslą daro vizualų. Tuo posėdžio dalyviai galėjo ir įsitikinti – A.Kuzmarskienė pateikė praktinių pavyzdžių.

Lietuvių kalbos mokytojų metodinės grupės vardu kalbėjusi mokytoja E.Bitinienė teigė, kad gimnazijos lietuviškos naudojasi interaktyvios lentos galimybėmis dirbdamos su žemesnių gebėjimų I–II gimnazijos klasių mokiniais, mokydamos juos morfologijos, sintaksės, įtvirtindamos rašybos, skyrybos įgūdžius. III–IV gimnazijos klasėse interaktyvią lentą panaudojama samprotavimo rašinio rašymui, turinio, stiliaus, kalbos klaidų

taisymui. Kadangi interaktyvių mokymo(si) priemonių, skirtų lietuvių kalbai, internete nėra daug, Žalgirių gimnazijos lietuvių kalbos mokytojos pateiktis pamokoms dažniausiai ruošia pačios.

Papildydama jau išsakytas mintis istorijos mokytoja J.Praninskienė pažymėjo, kad istorijos bei geografijos mokytojai savo pamokas iliustruoja interaktyviais žemėlapiais, integruodami istoriją su anglų kalba, naudoja įvairią medžiagą, skirtą pasaulio istorijai pažinti.

Anglų k. mokytoja J.Pukelienė, pristatydama gimnazijos užsienio kalbų mokytojų gerą patirtį, pasidžiaugė, kad anglistai mėgaujasi turėdami interaktyvų vadovėlį „REAL LIFE“. Užsienio kalbų mokymo procesą pagyvina gausybė skaidrių įvairiomis gramatikos temomis, su švenčių pristatymais. Pamokose naudojami elektroniniai žodynai, filmų ištraukos ir dainos pagal einamą temą. Skirtingai nei lietuvių kalbos, užsienio kalbų mokymas yra turtingas įvairių viso pasaulio mokytojų paruoštų pateikčių. Ir vis dėlto gimnazijos užsienio kalbų mokytojai, naudodami „Smart Notebook“, „Power Point“ ir „Prezi“ programas, pristatymus neretai ruošia patys.

Apibendrinama metodinių grupių gerą patirtį, gimnazijos direktorė V.Paulauskienė pasidžiaugė gimnazijos mokytojų kūrybiškumu, iniciatyvumu, teigiamu požiūriu į naujoves. Vadovė akcentavo, kad inovacijos pirmiausia turi įvykti mokytojų viduje, svarbiausia – norėti keistis, stengtis sukurti mokyklą, kuri būtų patraukli visiems.

PROJEKTAI. „Aukštosios kultūros impulsai mokykloms“

Komanda svarbiau už pinigus

Sovietmečiu baigęs mokyklą Šiauliuose, kur, paties žodžiais, kasdienybė buvo nykoka ir vienintelės prasmingesnės pramogos – filmai kino teatruose, vaikas ryžosi drąsiam žingsniui: pabandė stoti į Maskvos kinematografijos institutą. Bandymas baigėsi nesėkme, bet Laisvūnas svajonės neišsivadėjo. Dvejus metus paaukojęs sovietinei armijai, įsidarbino operatoriaus asistentu Lietuvos kino studijoje. Darbas buvo nelengvas, didžiausias džiaugsmas būdavo, jei operatorius leisdavo bent keletą sekundžių pafilmuoti. Domėjosi fotografija. Pabendraus su žurnalistais, suvokė, kad jam artima ši profesija. Baigęs Vilniaus universitetą dirbo televizijoje. Kai 1991-ųjų sausį Vilniaus televizija buvo okupuota, teko dirbti Šiauliuose. Gavęs kamerą, dieną filmuodavo, o vakare filmuota medžiaga jau būdavo rodoma visai Lietuvai.

Dalyvauja kuriant ne tik televizijų laidas, bet ir dokumentinius filmus, yra stažavęsis JAV. Lenkijoje, Lodzėje, vienintelis iš Baltijos šalių dalyvavo tarptautiniame kino festivalyje, į kurį susirenka talentingiausi operatoriai. Su dokumentiniu filmu „Ispanų kalba suaugusiems“ ten pelnė tarptautinį pripažinimą.

Toks buvo Telšių r. Varnių Motiejaus Valančiaus gimnazijoje viešėjusio Lietuvos žurnalistų sąjungos nario, kino ir televizijos operatoriaus, valstybės pripažinto meno kūrėjo Laisvūno Karvelio kelias į profesiją.

„Bet svečias nebuvo linkęs girtis savo laimėjimais, – rašo **Vlada Vengrienė**. – L.Karvelis stengėsi padirginti besirenkančius gyvenimo kelią, įtikinti, jog nebūtina gimti didmiestyje, kad pasiektum, apie ką svajoji. Nereikėtų pulti stačia galva, jei nesitvirtai apsisprendęs, o didžiausias džiaugsmas – kai pomėgis sutampa su darbu.“

Kūrėjas, pasak informacijos „Dialogui“ autorės, kritiškai vertina darbą reklamos srityje, ypač rinkimų kampanijų metu, apie kai kurias komercinių televizijų laidas atsiliepia kaip apie laiko švaistymą. Su malonumu prisimena tą metą, kai kūrė laidas su L.Donskiu, dokumentinius filmus apie Pakūtuvėnų vienuolyną, džiaugiasi, kad dabartiniu metu bendradarbiauja su režisieriumi A.Stoniu. Anot L.Karvelio, kad būtų gera laida, pirmiausia reikia ne pinigų, o komandos žmonių, kuriems patiktų tas darbas.

■ Ypač susidomėję svečio – kino ir televizijos operatoriaus, valstybės pripažinto meno kūrėjo Laisvūno Karvelio klausėsi jaunieji gimnazijos kinematografininkai, kurie, vadovaujami mokytojos Irenos Kačinauskaitės, jau yra sukūrę septynis mėgėjiškus filmukus.

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
tlena@takas.lt

www.dialogas.com

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas **Arturas Gusevas**: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė **Laurena Remeničiūtė**: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitomoji sąskaita LT72 70440 60001118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako. Rankraščiai neregistruojami ir negražinami. Kopijuoti ar platinti savitiraštįje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIAS
SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
REMIMO
FONDAS

Išleista ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. I. Tir. 2021 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos ryto“ spaustuvė,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392–1916

Abu šalkauskiečiai pasirodė puikiai

Dvi dienas Kėdainių kalbų mokykloje vyko Lietuvos mokinių vokiečių kalbos (užsienio) olimpiada. Joje Šiaulių miestui atstovavo du Stasio Šalkauskio gimnazijos trečiojai – Goda Roduner ir Rokas Gataveckas, geriausiai pasirodę miesto mokinių vokiečių kalbos olimpiadoje. „Po rezultatų paskelbimo dalyviai prasitarė, kad užduotys buvo tikrai nelengvos, o varžovai – labai stiprūs, – rašo „Dialogui“ gimnazijos Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja **Irena Kiltanavičienė**. – Tačiau šalkauskiečiams pakaiko ir drąsos, ir susikaupimo, ir žinių: G.Roduner iškovojo III vietą, o R.Gataveckas tapo respublikinės olimpiados nugalėtoju. Jam laimėta I vieta atvėrė kelią į tarptautinę vokiečių kalbos olimpiadą, kuri vyks Taline (Estija). Pirmosios vietos laimėtojas buvo apdovanotas ypatingu prizu – trijų savačių pažintine išvyka į Vokietiją. Šalkauskiečių laimėjimais džiaugiasi ir mokiniams padėjusi pasirengti olimpiadai mokytoja R.Solvjovienė, ir klasės draugai, ir visa gimnazijos bendruomenė.“

Keturioliktosios matematikos varžytuvės

Utenos Aukštakalnio progimnazijoje įvyko keturioliktosios matematikos varžytuvės akademiko Vytauto Statulevičiaus taurei laimėti. Šįmet dalyvavo 16 komandų. Išsiplėtė varžytuvių geografija: sulaukėme svečių iš Rokiškio r. Kamajų Antano Strazdo, Anykščių r. Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto, Zarasų r. Dusetų Kazimiero Būgos gimnazijų, Panevėžio „Vyturio“ ir Zarasų Pauliaus Širvio progimnazijų, Ukmergės Dukstynos ir Molėtų pagrindinių mokyklų. Pasikeitė varžytuvių nuostatai. Užduotis – sudėtingas, įvairias, reikalaujančias loginio mąstymo – parengė Aukštakalnio progimnazijos matematikos mokytojos. Varžytuvių proga progimnaziją aplankė VU Matematikos ir informatikos instituto direktoriaus pavaduotojas mokslo reikalams prof. dr. S.Rutkauskas, savivaldybės specialistė V.Vaitiekienė.

Aukštakalnio progimnazijoje matematikos mokytoja **Aldona Damidavičienė** „Dialogui“ pasakoja, jog šeimininkų komanda varžytuvėse dalyvavo svečių teisėmis – nepretendavo į taure. Ji surinko 145 taškus, kaip ir Ukmergės Dukstynos pagrindinės mokyklos komanda, kuriai atiteko V.Statulevičiaus taure. II vietą užėmė Utenos Krašunon progimnazijos, III – Molėtų pagrindinės mokyklos komanda. Kol mokiniai sprendė užduotis, mokytojai susitiko su svečiais ir kolegomis, dalijosi patirtimi.

Apdovanota gimnazijos direktorė

Nepriklausomybės atkūrimo dieną Kauno miestui nusipelnusiems žmonėms miesto rotušėje buvo įteikti Santakos garbės ženklai.

Garbingu trečiojo laipsnio Santakos garbės ženklu buvo apdovanota ir Kauno Maironio universitetinės gimnazijos direktorė Daiva Garnienė.

„Dialogo“ inf.

PARODOS

Kitokiu žvilgsniu

Zarasų žemės ūkio mokyklos (ZZŪM) skaitlykloje eksponuota buvusio šios mokyklos mokinio **Valdimaro Šileikio** dirbinių paroda „Kitokiu žvilgsniu“, – praneša ZZŪM karjeros koordinatore **Rima Gastevičienė**.

Ne tik moko, bet ir kuria

Jau 40 metų kryptingo meninio (dailės) ugdymo tradicijomis garsėjančioje Šiaulių Gegužių progimnazijoje atidaryta Šiaulių miesto ir rajono visų dalykų mokytojų kūrybos paroda „Kūryba – tai sparnai“. Parodos kuratoriai – Šiaulių Gegužių progimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui, dailės mokytoja **Daiva Stakvilevičienė** (šios informacijos autorė), dailės mokytojai Vita Žabarauskaitė ir Ilmaras Oss. Progimnazijos dailės galerijoje „Erdvė“ ir mažojoje dailės galerijoje savo kūrinius eksponuoja 46 autoriai iš 23 ugdymo įstaigų. Priešatomi tapybos, grafikos darbai, fotografijos, skulptūros, taikomosios dekoratyvinės dailės darbai, keramikos kūriniai, aksesuarai. Daugiausia – dailės ir technologijų mokytojų kūrybos darbų, tačiau jiems meistriškumu, kūrybiškumu nenusileidžia fizikos, matematikos, lietuvių kalbos, muzikos, istorijos specialistai. Labai gausus kuriančių pradinio ugdymo pedagogų būrys.

Parodos atidarymo metu grojo Gegužių progimnazijos ir Lieporių gimnazijos gitaristų ansamblis, vadovaujamas mokytojo Ramūno Mikalausko, parodą apibendrino menotyrininkė Ernesta Šimkienė.

■ Šiaulių Gegužių progimnazijoje atidaryta Šiaulių miesto ir rajono visų dalykų mokytojų kūrybos paroda „Kūryba – tai sparnai“.

KONKURSAI

Išrinkta „Moteris Saulė“

„Šiaulių apskrities televizija“ organizavo konkursą „Moteris Saulė 2012“. Į finalą pateko devynios moterys iš Šiaulių miesto, Akmenės, Joniškio, Kelmės, Pakruojo, Radviliškio ir Šiaulių rajonų.

Radviliškio rajono savivaldybė savo tinklalapyje džiaugiasi, kad tarp finalininkių – net dvi savivaldybės pasiūlytos. Tai Radviliškio r. savivaldybės viešosios bibliotekos direktorė Aldona Januševičienė ir Pašuvio pagrindinės mokyklos direktorė Romalda Šiurnienė.

Pasak organizatorių, nominacijos „Moteris Saulė 2012“ tikslas – paskatinti ir išreikšti padėką Šiaulių apskrities moterims, kurios per metus padarė daugiau nei joms priklausė pagal profesiją ar pareigas ir taip savo asmeniniu indėliu prisidėjo prie Šiaulių krašto garsinimo mokslo, kultūros, sporto, švietimo, socialinio vystymo bei kitose srityse, aktyvia visuomenine veikla ugde pilietiškumą, gerumą, filantropiją.

MOKYKLOSE

Uniforma įpareigoja

Vievio gimnazijoje įvyko netradicinė karjeros pamoka „Lietuvos kariuomenė šiandien“. Karo prievolės komplektavimo vyr. specialistas E.Tamulynas 2–4 klasių moksleiviams pristatė KASP Didžiosios Kovos apygardos 8-ąją rinktinę, papasakojo apie galimybes tapti kariu savanoriu, apie Lietuvos karių vykdomas tarptautines operacijas. „Svečias akcentavo, kad uniforma visada įpareigoja laikytis moralinių normų. Gimnazistai sužinojo, kad šiuo metu KASP tarnauja 4 tūkst. karių savanorių, kurie yra rengiami Lietuvos Respublikos sausumos teritorijos karinei apsaugai ir gynybai. Mokiniai buvo pristatyta Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos veikla. Karininkas aiškino, kokiomis savybėmis turėtų pasižymėti asmenys, norintys tapti kariais, kokie sunkumai ar pramogos užpildo karių gyvenimą. Mokiniai diskutavo, noriai atsakinėjo į klausimus. Visiems labai patiko filmas apie Lietuvos kariuomenę“, – pasakoja „Dialogui“ mokytoja **Renata Kisnierienė**.

Galynėjosi žiniomis apie tėvynę

Keturių Vilniaus rajono mokyklų – Glitiškių mokyklos-darželio, Buivydiškių pradinės, Maišiagalos Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo ir Paberžės „Verdenės“ vidurinių – pradinių klasių mokinių komandos dalijosi žiniomis naujame konkurse „Pažink Tėvynę iš arčiau“. Renginys buvo skirtas Lietuvos valstybės ir Nepriklausomybės atkūrimo datoms paminėti. Paberžės „Verdenės“ mokykloje vykusį konkursą sumanė, organizavo ir „Dialogui“ apie jį parašė mokytojos **Violeta Šukevičienė** ir **Rasa Jarumbauskienė**. Mokiniai savo žinias demonstravo 3-ose rungtyse: turėjo atsakyti į klausimus iš Lietuvos istorijos, geografijos, atpažinti istorinius bei kultūrinius architektūros objektus. Savo sumanumą pradinukai rodė pildydami ir žymėdami Lietuvos kontūrinę žemėlapi. Konkurso nugalėtojais tapo Paberžės „Verdenės“ vidurinės mokyklos komanda.

PROJEKTAI

Atviras kodas: Piliėtis

Kovo 8 d. į Lietuvos vaikų ir jaunimo centrą Vilniuje susirinko apie pusę tūkstančio aukštesniųjų klasių moksleivių ir mokytojų iš įvairių Lietuvos miestų ir miestelių.

Čia vyko finalinis nacionalinio moksleivių pilietiškumo projekto „Atviras kodas: Piliėtis“ renginys. Jame dalyvavo ir Prienų r. Balbieriškio pagrindinė mokykla, redakcijai apie tai parašė jos mokytoja **Reda Valančienė**.

ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMA 81 UGDYMO ĮSTAIGA

„Minties“ gimnazija, Panevėžys
„Nemuno“ vidurinė, Kaunas
„Ryto“ pagrindinė, Kėdainiai
„Romuvos“ gimnazija, Šiauliai
„Santaros“ gimnazija, Kaunas
„Santaros“ vidurinė, Vilnius
„Santarvės“ vidurinė, Šiauliai
„Saulės“ gimnazija, Kaunas
„Saulėtekio“ gimnazija, Šiauliai
„Verdenės“ gimnazija, Visaginas
„Versmės“ vidurinė, Kaunas
„VIMS – International Meridian School“, Vilnius
„Vyturio“ progimnazija, Panevėžys
„Žemynos“ pagrindinė, Pakruojis
„Žiburio“ gimnazija, Prienai
Adolfo Šapokos gimnazija, Utena
Aukštakalnio progimnazija, Utena
Baisogalos gimnazija, Radviliškio r.
Balbieriškio pagrindinė, Prienų r.
Barupės pagrindinė, Jonavos r.
Berčiūnų pagrindinė, Panevėžio r.
Buivydiškių pradinė, Vilniaus r.
Bukonių pagrindinė, Jonavos r.
Didždvario gimnazija, Šiauliai
Dukstynos pagrindinė, Ukmergė
Dusetų Kazimiero Būgos gimnazija, Zarasų r.
Garliavos Jonučių vidurinė, Kauno r.
Gegužių progimnazija, Šiauliai
Glitiškių mokykla-darželis, Vilniaus r.
Gruzdžių gimnazija, Šiaulių r.

Jono Graičiūno gimnazija, Kelmė
Jono Jablonskio gimnazija, Kaunas
Juliaus Janonio gimnazija, Šiauliai
Juozo Balčikonio gimnazija, Panevėžys
Juozo Miltinio gimnazija, Panevėžys
Kalbų, Kėdainiai
Kamajų Antano Strazdo gimnazija, Rokiškio r.
Klovainių pagrindinė, Pakruojo r.
Klovainių vaikų lopšelis-darželis, Pakruojo r.
Krašunon progimnazija, Utena
Kulvos Abraomo Kulviečio pagrindinė, Jonavos r.
Kuršėnų Lauryno Ivinskio gimnazija, Šiaulių r.
Lieporių gimnazija, Šiauliai
Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras, Vilnius
Lizdeikos gimnazija, Radviliškis
Maironio universitetinė gimnazija, Kaunas
Maišiagalos Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo vidurinė, Vilniaus r.
Meškuičių gimnazija, Šiaulių r.
Mikalojaus Daukšos vidurinė, Vilnius
Molėtų gimnazija, Molėtai
Molėtų pagrindinė, Molėtai
Naujajamiesčio vidurinė, Panevėžio r.
Paberžės „Verdenės“ vidurinė, Vilniaus r.
Panoterių Petro Vaičiūno pagrindinė, Jonavos r.

Pašuvio pagrindinė, Radviliškio r.
Pauliaus Širvio progimnazija, Zarasai
Pliakalnio pagrindinė, Alytus
Pranciškonų gimnazija, Kretinga
Rokų vidurinė, Kaunas
Salduvės progimnazija, Šiauliai
Simono Daukanto gimnazija, Šiauliai
Skaistakalnio pagrindinė, Panevėžys
Smilgių vidurinė, Panevėžio r.
Stasio Šalkauskio gimnazija, Šiauliai
Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto gimnazija, Anykščių r.
Šaltinių pagrindinė, Alytus
Šiaulių universiteto gimnazija, Šiauliai
Solomo Aleichemo gimnazija, Vilnius
Šveicarijos pagrindinė, Jonavos r.
Šventosios pagrindinė, Palanga
Tuskulėnų vidurinė, Vilnius
Uptės Antano Belazaro pagrindinė, Panevėžio r.
Upninkų pagrindinė, Jonavos r.
Vaižganto gimnazija, Radviliškis
Varnių Motiejaus Valančiaus gimnazija, Telšiai r.
Vievio gimnazija, Elektrėnų sav.
Vincio Kudirkos progimnazija, Šiauliai
Vytauto Didžiojo universiteto „Rasos“ gimnazija, Kaunas
Žalgirių gimnazija, Tauragė
Žemės ūkio, Zarasai
Žemynos gimnazija, Vilnius

Lietuva, Tėvyne mūsų...

• **Šventosios pagrindinėje mokykloje** laikotarpis tarp Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios buvo įprasmintas eile renginių. Tuo rūpinosi į projektą „Lietuviais esame mes gimę“ susibūrę mokytojai M. Petrauskienė (projekto vadovė), S. Sendrauskienė, V. Juškienė, N. Šauklienė, S. Baužys.

Vasario 16-ajai buvo skirta akcija „Linkėjimai Tėvynei“. VI–X klasės, pasidalijusios žodžio „Lietuvoje“ raides, turtino savo kalbą, „Didžiajame lietuvių kalbos žodyne“ ieškomos kuo daugiau gerų žodžių – linkėjimų. Daugiausia jų, prasi-dedančių raide L, pavyko surinkti šeštokams: Lietuvai palinkėta laimėjimų, lietaus, lietuviškumo, liepų, lūkesčių, linksmybės, linų, lėktuvų, laivų, laužų, lelijų ir t. t. Mokinių išrašyti žodžiai buvo sudėti į stendą, papuoštą karpiniais, vaizduojančiais tradicinę lietuvių darželių gelę – rūtą. Ši tautai brangų augalą mokykla pasirinko šių metų šventinio Lietuvos Nepriklausomybės laikotarpio simboliu.

Nepriklausomybės diena skirtas ir mokinių susitikimas su Palangos miesto policijos pareigūnais. Jis baigėsi draugiškomis sporto varžybomis.

Į dvi patriotiškas keliones – Vasario 16-ajai skirtą 25 km naktinį pėsčiųjų žygį ir Kovo 11-ajai skirtą 11 km žygį „Laisvės dvelksmas“ būrelį mokinių išsivedė geografijos mokytojas E. Šalkauskis.

Mokyklos pradinukai brangias istorines datas minėjo bibliotekoje, kur vyko popietė „Tau, Tėvyne“: čia mažieji deklamavo išmoktus eilėraščius, dainavo daineles apie tėvynę, džiaugėsi gautomis dovanėlėmis – spalvingomis knygelėmis bei knygų skirtukais.

Visiems V–X kl. mokiniams surengta istorijos žinių viktorina „Aš – Lietuvos pilietis“.

Tautai reikšmingo laikotarpio pagerbimą vainikavo Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo diena skirtas minėjimas koncertas „Lietuviais esame mes gimę“.

• **„VIMS – International Meridian School“** (Vilnius) bendruomenės mokiniai Kovo 11-ąją paminėjo ne tik dainomis, eilėmis, bet ir kurdami savo šeimų istorijas iš senų fotografijų, organizuodami istorinių knygų parodą, dalyvaudami viktorinose, skirtose Lietuvai. Simbolinis medis, papuoštas tautinėmis juostomis, simbolizavo istorinę praeitį, dabartį ir ateitį.

• **Alytaus Piliakalnio pagrindinė** šventę paminėjo projektu „Gimę mes Lietuvoj“ (vadovė istorijos mokytoja R. Venslavavičienė). Nuo ryto mokykloje skambėjo muzika, atlikdami ir pristatinėdami užduotis mokiniai linksmai kle-gėjo, sukosi šokio sukuryje, dainavo patriotines dainas. Mokykloje viešėjo apskrities šaulių rinktinės atstovas J. Luckus: jo ir bendruomenės akivaizdoje Kovo 11-osios proga iškilmingai pasižadėjimus tarė jaunieji mokyklos šauliai. Dieną vainikavo akcija „Padarykime trispalvę Lietuvą“: nešini pačių pasigamintomis vėliavėlėmis mokiniai ir mokytojai lauke sustojo pagal Lietuvos kontūrus; nuskambėjo šūkis „Gimę mes Lietuvoj“ – ir į orą pakilo trispalviai balionai, į tolį nunešdami visų šventės dalyvių linkėjimus Tėvynei ir jos žmonėms.

■ **Alytaus Piliakalnio pagrindinėje vykdytas projektas „Gimę mes Lietuvoj“.**

• **Šiaulių Vinco Kudirkos progimnazijos** moksleiviai ir mokytojai dalyvavo piešinių parodos „Laisvės pėdutes“ atidaryme mokyklos informacijos centre. Kita moksleivių darbų paroda – „Laisvės dėlionė“ (vadovė A. Koryznė) eksponuojama viešosios bibliotekos „Spindulio“ filiale. Kudirkiečiai prisijungė ir prie akcijos „Tautinę giesmę giedokim kartu“ – 12 val. prie mokyklos sugiedojo Tautišką giesmę, primindami aplinkiniams apie artėjančią šventę. Po pamokų 7–8 kl. moksleiviai skubėjo į susitikimą su „Misija Sibiras'11“ dalyve, „Delfi“ žurnalistė E. Samoškaite, kuri mokiniams papasakojo apie žygio tikslą bei patirtus įspūdžius.

■ **Šiaulių Vinco Kudirkos progimnazijos moksleiviai su mokyklos bendruomenės siūta 250 m ilgio tautine vėliava, pasitelkę į pagalbą kitų miesto mokyklų moksleivius, Šiauliuose dalyvavo Lietuvos trispalvės žygyje „Lietuva mūsų širdyse“.**

• **Vievio gimnazijoje** Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo diena paminėta koncertu. Visus sužavėjo jaunių choras (vad. D. Davidavičienė), ritminių ir tautinių šokių kolektyvų (vad. V. Galiauskienė) pasirodymai, berniukų ir vaikinių ansamblio atlikta daina „Palinko liepa“ ir t. t.

• **Šiaulių Salduvės progimnazijoje** mokiniai sukūrė net 4,20 x 3,50 m dydžio Lietuvos žemėlapi. Salduviečiai piešė Lietuvos miestų herbus, pažindinosi su heraldikos menu. Ypač smarkiai pasidarbavo grupė savanorių antrokėlių, kurie padengė didžiąją dalį žemėlapio fono, o tai yra 15 A1 formato lapų! Akciją sumanė ir vykdė technologijų mokytojai D. Rozgaitė-Udrienė ir R. Šedys.

• **Pranciškonų gimnazijoje** (Kretinga) Kovo 11-oji paminėta „Protų mūšiu“. Jame dalyvavo 13 komandų, sudarytų iš 1–4 gimnazinių klasių mokinių. Renginį organizavo gimnazijos mokinių parlamento nariai J. Rasimavičiūtė ir A. Miežetis su pagalbininkais.

• **Pakruojo „Žemynos“ pagrindinėje mokykloje** minėjimas prasidėjo jaunių choro atliekama V. Kernagio daina „Baltas paukštis“. Mokytojas J. Vėdaras priminė Lietuvos valstybės nueitą kelią. Nuotaikingą literatūrinę kompoziciją paruošė mokyklos skaitovai ir t. t. Dailės mokytoja J. Lazickienė su mokiniais šia proga parengė nuotraukų parodą „Žvilgsnis į Lietuvą“, papuošusią mokyklos fojė.

• **Jonavos r. Bukonių pagrindinės mokyklos** bendruomenė Lietuvos valstybės ir Nepriklausomybės atkūrimo dienų paminėjimus sujungė su Tarmių metams skirtais renginiais – visa tai tapo dviejų mėnesių projektu „Lietuva – kaip skrydis lig dangaus“ (J. Strielkūnas).

Bukonių kultūros centre vykusiame koncerte „Dainuojų Lietuvai“ klausytasi mokyklos maironėčių, centro darbuotojų skaitomų eilių, Kėdainių krašto tremtinių choro atliekamų dainų. Dalyvauta respublikiniuose konkursuose – dailėraščių ir „Rašau Lietuvos vardą“. Deklamuota, dainuota, šokta ir šventėje „Lietuva – kaip skrydis lig dangaus“.

Dvi savaites 5–10 kl. mokiniai su klasių vadovėmis domėjosi skirtingais Lietuvos etnografiniais regionais, mokėsi kalbėti įvairiomis Lietuvos tarmėmis, parengė ir mokyklos bendruomenės nariams skirtingomis dienomis pristatė „Dzūkijos, Žemaitijos, Suvalkijos ir Aukštaitijos dainų, papročių, tradicijų pynes“. Pradinių klasių mokiniai kartu su dar trimis rajono mokyklomis dalyvavo rajoninėje šventėje „Koks gražus mažytis mūsų kraštas“. Visų klasių mokiniai kartu su mokytojais stebėjo pristatymus „Vasario 16-oji“ ir „Kovo 11-oji“

diskutavo apie sudėtingą Lietuvos valstybės kelią. Liko pasižiūrėti ir aptarti režisierės G. Žičkutės filmą „Kaip mes žaidėme revoliuciją“.

Tradiciiniame tarpmokykliniame krepšinio turnyre žaidė Barupės, Bukonių, Kulvos Abraomo Kulviečio, Panotėrių Petro Vaičiūno, Šveicarijos, Upninkų pagrindinių mokyklų berniukų komandos. Vakariniame sporto turnyre, skirtame Kovo 11-ajai, pereinamąją taurę iškovojo Bukonių kaimo sportininkai: šiame turnyre dalyviai, susiskirstę į komandas pagal kaimus, galynėjosi smiginio, lankų sukimo, šaškių, šokinėjimo per šokdynę, krepšinio, tinklinio, kvadrato varžybose.

■ **Šventė Bukonių pagrindinėje mokykloje**

• **Panevėžio Juozo Miltinio gimnazijos** bendruomenė pasitinka XXIII laisvės pavasarį. 800 moksleivių ir jų mokytojai Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienos išvakarėse dalyvavo „Trispalvės tulpės“ akcijoje. Susirikiavusi gyvoji gimnazistų kolona „Kovo 11“ rankose laikydami trispalvių tulpių trafaretus klausėsi Lietuvos Respublikos himno.

• **Tauragės Žalgirių gimnazijoje** Kovo 11-ajai buvo skirtas vaikų ir jaunimo vokalinės muzikos festivalio-konkurso „Chorai dainuoja 2013“ 3-iasis turas. Renginio tema kvietė prisiminti skambias, nuostabias ir unikalias lietuvių liaudies dainas. Chorams profesionalių patarimų negailėjo bei jų pasirodymus vertino garbinga komisija.

■ **Tauragės Žalgirių gimnazijoje vykusiame vaikų ir jaunimo vokalinės muzikos festivalyje-konkurse profesionalių patarimų chorams negailėjo bei jų pasirodymus vertino garbinga komisija. Nuotraukoje – vienas iš jos narių, operos solistas Liudas Mikalauskas.**

• **Visagino „Verdenės“ gimnazijoje** įvyko istorijos konferencija „Tarp vakar ir šiandien“ (organizavo istorijos mokytoja L. Ramanauskienė). Joje dalyvavo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro (LGGRTC) atstovės D. Rudienė ir Ž. Šidagytė. Viešnios papasakojo apie LGGRTC vykdomos edukacinės programos „Okupacijų istorija jaunimui“ tikslus ir uždavinius, supažindino su dalyvių pasiekimais, jų darbų eksponavimo galimybėmis, organizuojamomis stovyklomis ir pan. Konferencijoje I–IV gimnazinių klasių mokiniai supažindino su savo atliktais tiriamaisiais istorijos darbais, kūrybiniais projektais.

Konferencija buvo skirta ne tik Kovo 11-ajai, bet ir Adolfo Ramanausko-Vanago jubiliejiniam gimtadieniui paminėti – jam kovo 6-ąją būtų sukakę 95-eri.